

Rozprávka o strome v strome

ĽUBOMÍR FELDEK Rozprávkár Vladimír Kompánek rozpráva drevené rozprávky. Vyreže z dosky vlka — to ešte nie je rozprávka, to je vlk. Ale potom vyrezáva ďalej, až kým vlkovi nevypadne z brucha taký

Ilustroval RÓBERT BRUN

menší kúsok dosky. Pozrieš sa lepšie, je to stará mama. Dás ju nazad, vlk ju zožral. Vyberieš ju — je zachránená. Môžeš ju dať vlkovi zožrať a môžeš ju zachrániť aj sto ráz za sebou. A to už je rozprávka — drevená.

Takýchto drevených rozprávok objavíme v dome rozprávkára Vladimíra Kompánka plno. Všade to tu vonia rozprávkovo. Drevo. Z takého dreva boli postavené a takto voňali aj domy dávnych ľudí, ktorí prví rozprávali slovenské ľudové rozprávky. Drevený dom sa volá drevenica. A každá taká drevenica bola skrytá najprv v strome — tak ako tie slovenské ľudové rozprávky boli najprv skryté v nej. Drevorubači hľadajú strom v hore, robotníci na píle hľadajú dosku v strome. Rozprávkár Vladimír Kompánek hľadá v doske — pozrie sa na ktorúkoľvek dosku a už v nej vidí drevenú rozprávku.

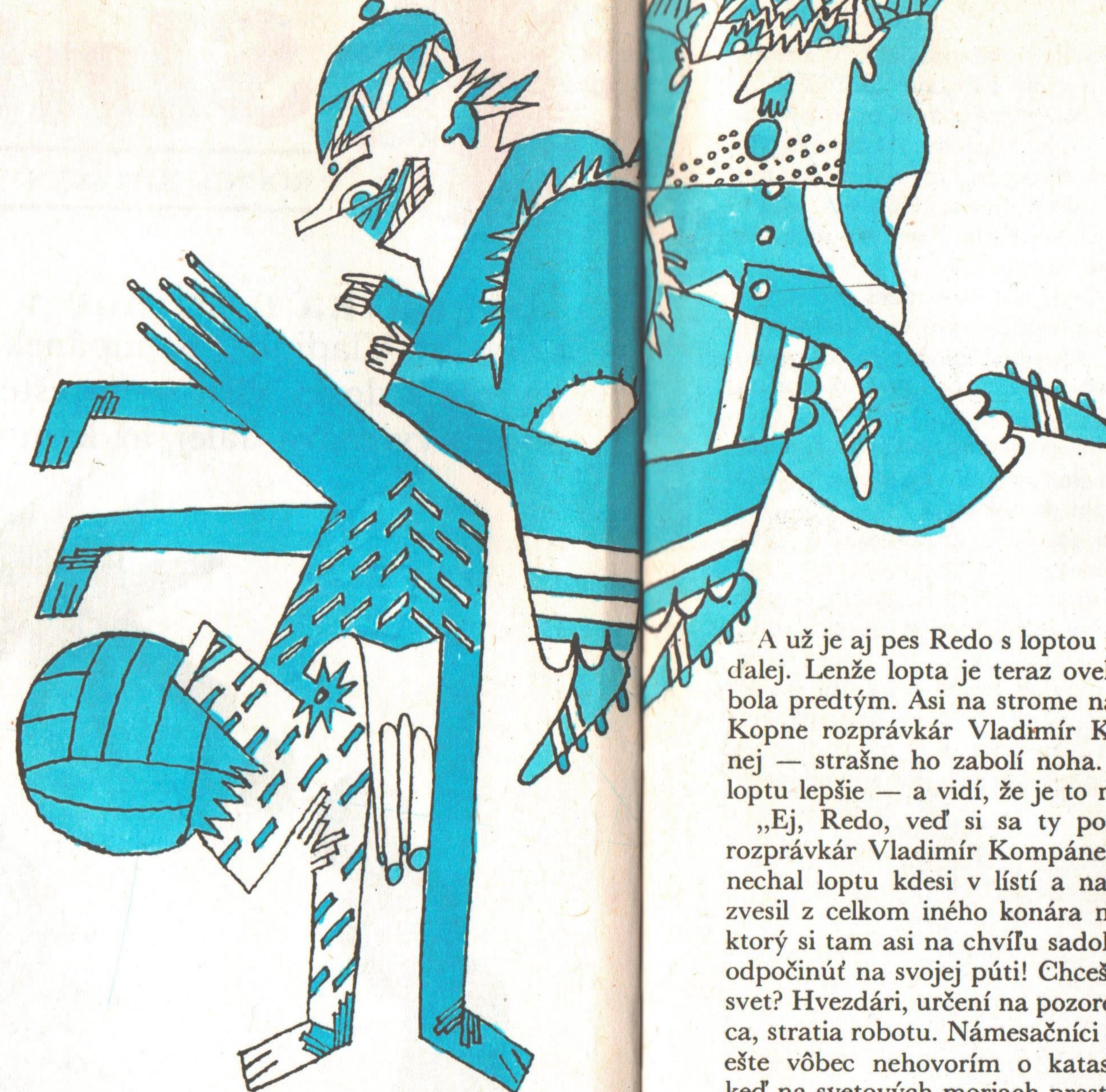
Rád k nemu chodievam. Len čo vojdem do ateliéru, zavoniam rozprávkové drevo. Nadšene vdýchnem — a premením sa na vlka. Vdýchnem druhý raz — a ten vlk, na ktorého som sa premenil, má v sebe starú mamu. Chcem strašne zavyt — ako sa na vlka patrí — ale namiesto zavytia vychádzza zo mňa ľudský hlas. No nie je to môj hlas! Je to hlas mojej dávno mŕtvej hluchej babky, ktorá tým hlasom vedela rozprávať rozprávky! A hned aj ten hlas rozpráva vo mne rozprávku na počesť rozprávkára Vladimíra Kompánka.

Rozprávkár Vladimír Kompánek má ženu Evu, dcéry Zorku a Barborku a psa Reda. Žena a dcéry ešte spia, ale rozprávkár Vladimír Kompánek a pes Redo sú už hore. Sedia pri drevenom stole, popijajú mlieko z drevených črpákov a zhovárajú sa.

„A vieš, že vedci pripravujú psa na let na mesiac?“ povie rozprávkár Vladimír Kompánek.

„Pomaly už bude slávny každý pes, iba ja nie,“ zavrčí pes Redo.

„Nevrč tak smutne,“ vraví rozprávkár Vladimír Kompánek. „Čo keby som ťa vycvičil a preslávil by si sa ako veľmi dobrý futbalový brankár?“

Pes Redo súhlasil a už nasledujúcej noci, zatiaľ čo žena a dcéry spali, bol rozprávkár Vladimír Kompánek so psom Redom na nedalekom ihrisku.

„Najprv ti budem strieľať také prízemné,“ povie rozprávkár Vladimír Kompánek a vypáli takú vysokánsku, že lopta uviazla až v korune stromu, ktorý stojí za plotom.“

„Neostáva mi nič iné, iba aby som preskočil plot a vyšplhal sa za ňou,“ zavrčí pes Redo, ktorý dobre vie, že rozprávkár Vladimír Kompánek nie je nijaký šplhún.

A už je aj pes Redo s loptou nazad a kopú dalej. Lenže lopta je teraz oveľa ľažia, ako bola predtým. Asi na strome nasiakla rosou. Kopne rozprávkár Vladimír Kompánek do nej — strašne ho zabolí noha. Pozrie sa na loptu lepšie — a vidí, že je to mesačný spln.

„Ej, Redo, ved si sa ty pomýlil!“ zvolá rozprávkár Vladimír Kompánek. „Ved ty si nechal loptu kdesi v lístí a namiesto nej si zvesil z celkom iného konára mesačný spln, ktorý si tam asi na chvílu sadol, ked si chcel odpočínuť na svojej púti! Chceš popliesť celý svet? Hvezdári, určení na pozorovanie mesiaca, stratia robotu. Námesačníci vyhynú! A to este vobec nehovorím o katastrofach ľudí, ked na svetových moriach prestane fungovať rytmické striedanie prílivu a odlivu, ktoré, ako vieme, má práve mesiac na starosti! Už aj ho zaves nazad!“

„Zavesím, zavesím,“ vrčal pes Redo a už aj sa šplhal s mesiacom späť na strom. Rozprávkár Vladimír Kompánek si povedal, že si za ten čas, kym sa Redo vráti, trochu zdriemne — aspoň zabudne na pobolievajúcu nohu. Aj si veru zdriemol — ľahol si do bránky a chrápal, akoby drevo rezal. Napokon ako inak mal chrápať ten, kto rád vyzrezáva drevené rozprávky? Zrazu však

— buch! Čo to? Rozprávkár Vladimír Kompánek sa prebudí a vidí, že to veru nechrápal on — to naozaj akisi drevorubači rezali drevo! Pili oni práve ten strom, na ktorom bol práve pes Redo! Strom spadol — to bolo to buch. Z koruny stromu sa vykotúala lopta a drevorubači sa s ňou hned začali preháňať po ihrisku. Ale kde je pes Redo? No — myslí si rozprávkár Vladimír Kompánek — už je asi po ňom. A kde je mesiac? Pozrie sa na nebo a čo vidí? Mesiac je tam. A na mesiaci zvláštna škvRNA, aká predtým na mesiaci nebývala. Pozrie sa ešte lepšie — škvRNA má tvar psa. Božemôj — ved je to pes Redo! Ked strom padal, asi sa naňkal, chytil sa mesiaca, ktorý sa práve vtedy pobral na svoju ďalšiu púť, a pes Redo ostal na mesiaci!

„Ejha! Redo sa dostal na mesiac! Už má o slávu postarané!“ zvolal rozprávkár Vladimír Kompánek. „Som naňho pyšný!“

Z pýchy na psa vyrušili rozprávkára Vladimíra Kompánka drevorubači:

„Vladko, ked si v bráne, nespi, ale chytaj, lebo nám práve jeden brankár chýba.“

„Akože vám ja budem chytať, bračekovci, ved v Rajci si hrával, aj ked ťa boleli obidve!“ Vladimír Kompánek a obzerá si drevorubačov, lebo mu je čudné, odkiaľ vedia, že sa volá Vladko.

„To si mal povedať skôr, Vladko, teraz je jedenáštka,“ kričia naňho drevorubači. „A ked v Rajci si hrával, aj ked ťa boleli obidve!“

„Ved sú to Rajčania!“ zvolá rozprávkár Vladimír Kompánek radostne.

„Veru sme to my!“ volajú Rajčania.

Lebo to naozaj boli Rajčania — slávni rajeckí tesári, co po svete chodia a kde dačo treba z dreva spraviť, tak to spravia, i rezábári sú medzi nimi, čo to z dreva spravené, ak treba, ešte dlátami vycifrujú — i rozprávkár Vladimír Kompánek je synom jedného takého rajeckého rezbára, ktorý už nežije. Ale tito Rajčania žijú a rozprávkár Vladimír Kompánek je im všetkým ani čo by vlastný syn. Tuším tento pekný strom prišli zoťať iba preto, myslí si rozprávkár Vladimír Kompánek, že... ale nestáčí svoju myšlienku dokon-

číť, lebo lopta už stojí na malom vápne a jeden z Rajčanov sa už aj rozbieha. Rajčania moji, preblesne rozprávkárovi Vladimírovi Kompánkovi hlavou zrazu celkom iná myšlienka. Otcovia rodní! Noha ma bolí a navyše strieľa drevorubač! Túto jedenástku vám ja veru nechytím!

Predsa sa len hodil, ale ako sa to už pri jedenástkach brankárom zväčša stáva, hodil sa do celkom opačného rožka, než letela

lopta. Gól, myslí si rozprávkár Vladimír Kompánek — a vtom sa ozve: „Bravó!“

Pozrie sa do rúk, či náhodou loptu predsa len nechytí — ale kdežeby. Pozrie sa do opačného rožka brány a tam — ani sa mu očiam nechce veriť. Tam leží pes Redo a v jeho labkách — lopta. Zachytí ju tesne pred bránkovou čiarou.

„Ked' som videl, ako sa hŕadžeš presne do opačného rožka, než letí lopta, nevydržal som a vrhol som sa do toho druhého rožka rovno z mesiaca!“ vrčal pes Redo, ked' už kráčali domov.

„No vidíš,“ vraví rozprávkár Vladimír Kompánek, „nielen že si bol na mesiaci, ale si sa stal aj dobrým brankárom.“

„Hej, až na to, že o tom málokto vie,“ zavrčal pes Redo.

„Nevie, ale bude!“ skríkli Rajčania — lebo aj oni kráčali za nimi. Jeden niesol loptu, ostatní niesli strom. „Ved' my sme tento strom prišli zoťať len preto, lebo sme sa až hen v Rajci dopočuli, že sa v ňom ukrýva pekná drevená rozprávka, nuž reku zotneme ho a Vladkovi pred chalupu dotrepeme, nech

tú peknú drevenú rozprávku v tom strome pohľadá.“

„Tušil som to,“ povie rozprávkár Vladimír Kompánek.

A na druhý deň sa pustí do roboty a začne hľadať v tom drevenom strome drevenú rozprávku o svojom slávnom psovi Redovi, ktorý na mesiac bol i na dobrého brankára sa vycvičil. Lenže ako to už býva — inú rozprávku rozprávkár hľadá a inú nájde.

Našiel rozprávkár Vladimír Kompánek v tom strome skrytý — nik by neuhádol, čo! Druhý strom! Strom v strome? Áno. Lenže ten druhý strom už bol rozprávkový — uprostred jeho koruny sedel a odpočíval drevený mesiac. A ten mesiac sa dal aj vyberať. Vyberieš ho — pokračuje vo svojej púti. Dás ho späť — zase v tej korune odpočíva.

„A ja som kde?“ vrčal pes Redo. „Kde je drevená rozprávka, ktorá by oslávila mňa a moje veľké činy?“

„Nebola tam,“ povedal rozprávkár Vladimír Kompánek. „Asi preto, že ty si tu. Zato ten strom, na ktorom odpočíval mesiac, ten už nie je! Ten si viac ako ty alebo ja zaslúži, aby bol aspoň v rozprávke!“

„Veru hej,“ skríkli Rajčania a pobrali sa domov, do Rajca, spokojní, že nezočali strom pre rozprávkára Vladimíra Kompánka len tak nič po nič — že sa v ňom naozaj našla pekná drevená rozprávka. Rozprávka o strome v strome.

„A ved' ty si tiež tu:“ zvolá pes Redo.
„A predsa ťa oslavujú v rozprávkach!“

„No vidíš,“ zasmeje sa rozprávkár Vladimír Kompánek. „A teba so mnou. Môžeš byť spokojný.“

A to je všetko — každý si môže vybrať z tejto rozprávky poučenie, o čom sa vlastne rozpráva v rozprávkach. Niekoľko si vyberie takéto: v rozprávkach sa rozpráva o tom, čo bolo a už nie je. A druhý zas takéto: v rozprávkach sa rozpráva o tom, čo je, ale nebude. A jedno i druhé je pravda. Nevyberieš si — tak ako si nevyberieš, či sú krajšie rozprávky zo slov a či z dreva.

Sonet o Váhu

PAVEL KOYŠ

Vravela nám paní učiteľka,
že náš Váh tečie až do Komárna.
Komárno — to bola diaľka veľká
nedosiahnutelná, skoro márna.

Prváčikom zdá sa často veľké,
čo nevedia, čo je za horami.
Teraz hocčo deti vidia v telke.
Ja chcem vidieť Váh s detskými hrami.

Každý už vie plávať horeznačky,
odplavili vody hry a hráčky
kamsi do Komárna, do Dunaja.

Schovávanky, bitky, naháňačky
odleteli ako divé kačky.
Kedy kvitne vŕbie? Koncom mája?

Kde je dobré a kde najlepšie

RUDO MORIC

Rodina Maroša Kukučku

Mama ho volá Martinko. Keď ju však nahnevá, je Martin. Otec ho volá Maroš. Keď mama povie, aby chlapcoví neplietol hlavu, len sa zasmieje: „Mne sa Maroš páči väčšmi.“ A maličká Viktorka iba odnedávna vraví bračekovi Altin. A Martinom ho volá aj súdružka učiteľka v škôlke.

Takto sme sa dozvedeli nielen chlapčekove mená, ale poznali sme celú jeho rodinu. Otca, mamu, sestričku.

Mama, lekárka, lieči starých ľudí v dome dôchodcov. Otec je inžinier a má na starosti chod továrne na nábytok. Viktorka nemá na starosti nič, ona ešte poťahuje cumlík. Mama jej ho sice niekedy schová, dievčatko naň pozabudne, ale o chvíľu si ho pýta, a keď jej ho mama nechce dať, poriadne sa rozplače. Vtedy otec povie: „Daj jej ho, nech tak nereve!“

Veru, keby sa tak on, Maroš, dačoho domáhal, otec by to nepovedal. Možno by mu aj šucho po zadku.

Martin má však otca rád. Najradšej ho počúva, keď sa vráti z roboty a rozpráva, čo sa prihodilo v továrnici. Raz hovorí, že sa im pokazila hobľovačka a musel ju s chlapmi rýchlo opraviť. Inokedy pukla rámová píla a bolo treba zaraz vymeniť novú. Inokedy zasa rozpráva o novom nábytku, ktorý sa im podarilo vyrobiť a je veľmi pekný.

Otec má v pivnici dielňu a vo voľných chvíľach majstруje. Má tam aj stroje, točovku, cirkulárku, hobľovačku, vŕtačku. Prvá vrndží, druhá škrieka, tretia píska, štvrtá bzučí. Maroš rád chodí s otcom do dielne. Chcel by aj pomáhať, ale otec ho k strojom nie a nie pustí. To nie sú hračky, strčíš tam ruku

O maškrtnej princeznej

VLADO BEDNÁR

Vážené deti, poznáte huby? Iste. Ja ich tiež poznám, skoro všetky. Aj po mene. Ich krstné meno i priezvisko. Lebo huby majú dve mená, nie jedno ako hociktoré psisko. Chodím si po lese a stretám ich. Jedovaté obchádzam, s tými si nehodno začínať. Staré hríby dubové zdaleka pozdravujem, aj klobúk z hlavy si zložím. Však aj ony to majú vo zvyku. A mladé ma pozdravujú prvé, ako sa patrí:

„Dobré ráno, ujo Boletus!“ vykrikujú veselo spod smriečka kuriatka moje veselé.

Dobre sa mi nažíva s hubami. Aj doma na ne myslievam. Vždy, keď je škaredé počasie, vonku skučí vetrisko a padá studený dážď, vychádzam s dásnikom na balkón a pozérám sa k tmavým horám — kdeže sú moje milené? A možno sú samy v tmavej hore! Hádam — či sa neboja, či im nie je zima. Hned by som vybehol do lesa a požičal každému pulóver, ba možno aj pančucháče. A tým obrovským bedlám by som zakrútil krky do šálu.

Preto, keď môžem, zabehnem si do horičky a tie najlepšie huby, svojich kamarátov, pozbieram za celý košík a odnesiem domov. Porozkladám si ich pekne po stole, pouzádzam

po stoličkách. A aby nám čas lepšie utekal, rozprávam im rozprávky. Aké? Nuž všelijaké, aké som počul, aj aké som si vymyslel.

Napríklad túto — o princeznej, ktorá mala narodeniny. Kde bolo, tam bolo, bola raz jedna princezná Laktária. A tá vám bola ako každá taká obyčajná princezná. Bývala si na hrade, truovala, jedovala svojich dobrých rodičov — kráľa i kráľovnu.

Poviete si — no a? Však to robí každá obyčajná princezná. Ibaže táto mala ešte jednu zvláštnu záľubu. Veľmi a nadovšetko a mimoriadne milovala sladkosti.

Ráno, len čo oči otvorila, už aj siahla po krémeši. Ten prvý jej muselo páža priniesť až do posteľ. A to ešte pred raňajkami, umývaním a podobnými vecami, prosím pekne! Darmo sa kráľovskí rodičia durdili.

Umyli ju, aj zúbky jej vyčistili, obliekli ju, topánočky jej zaviazali na princeznovské mašličky, a mohla raňajkovať.

„Päť veterníkov, dve čokoládové torty, tri medovníky a osem zmrzlín! Ale nech je každá iná! Vanilková, citrónová, jahodová, kávová, punčová, malinová a ešte nejaká!“ rozkazovala si.

„A na pitie čo?“ pýtali sa ustarostení kuchári a pekári a zmrzinári.

„Ako obyčajne. Mlieko vtáčie sladené, malinovky malinové, džúsiky karamelové!“

Po raňajkách, kým nebude obed, nabrala si princezná do vreciek cukríkov a hybaj hrať sa do kráľovskej záhrady na cukráreň. V každom vrecku mala iné. Tu nugatové cukríky, tam orieškové karamelky. A v treťom vrecku kyselkavé. Aj hodvábne mala, vo štvrtom.

Na obed museli pripraviť celé pekáče, plechy a rolády najvyberanejších zákuskov. A na večeru? Na večeru boli sladkosti nad sladkostí.

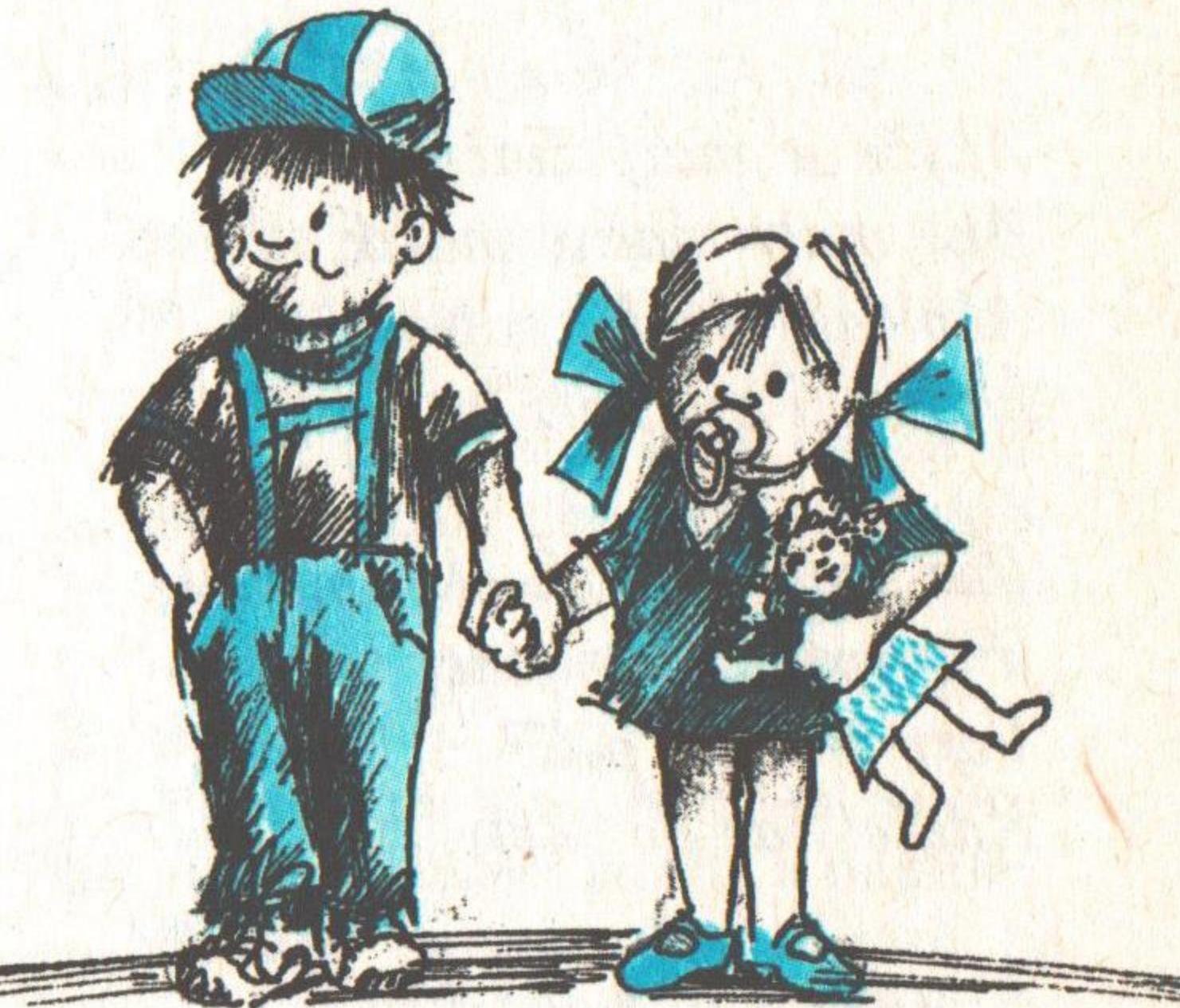
Chovali ju ako vo vatičke. Ako v cukrovej vatičke, prosím pekne!

Pravdaže, každá princezná má, podobne ako iné dievčatá, aj narodeniny. Ale narodeniny má tiež len raz do roka, akokoľvek by sa hádzala o zem, že ich chce mať viackrát. To veru nepovolia ani pyšným princeznám.

Také narodeniny, to je predsa len veľká vec! Treba ich patrične osláviť. Už dlhé mesiace pred nimi sa po všetkých komorách, komnatách i hladomorniach šušká len o tom, čím princeznú prekvapiť. Lebo prekvapenie a darček, bez toho ani narodeniny nemôžu byť. V takom prípade sa to menuje nanajvýš meniny.

Ten chystá to a ten zas ono, henten to ukrýva hentam a tento zase tamto.

a hned ti ju odfikne. A tak Maroš stojí obďaleč, oči vyvaluje, a iba keď otec potrebuje to dosku, to klinček, to kladivko, podá mu. Ale otec mu

sľubil, že keď bude väčší a vraj rozumnejší, naučí ho narábať so strojmi. To teda bude hej, teší sa Maroš a najradšej by už bol taký veľký ako susedovie Ivo, čo chodí do najvyššieho ročníka tunajšej školy.

A to by vari bolo o Kukuckovie rodine všetko.

Vlastne ešte nie.

Len sa opýtajte Martina: „A už nikoho viac nemáš?“

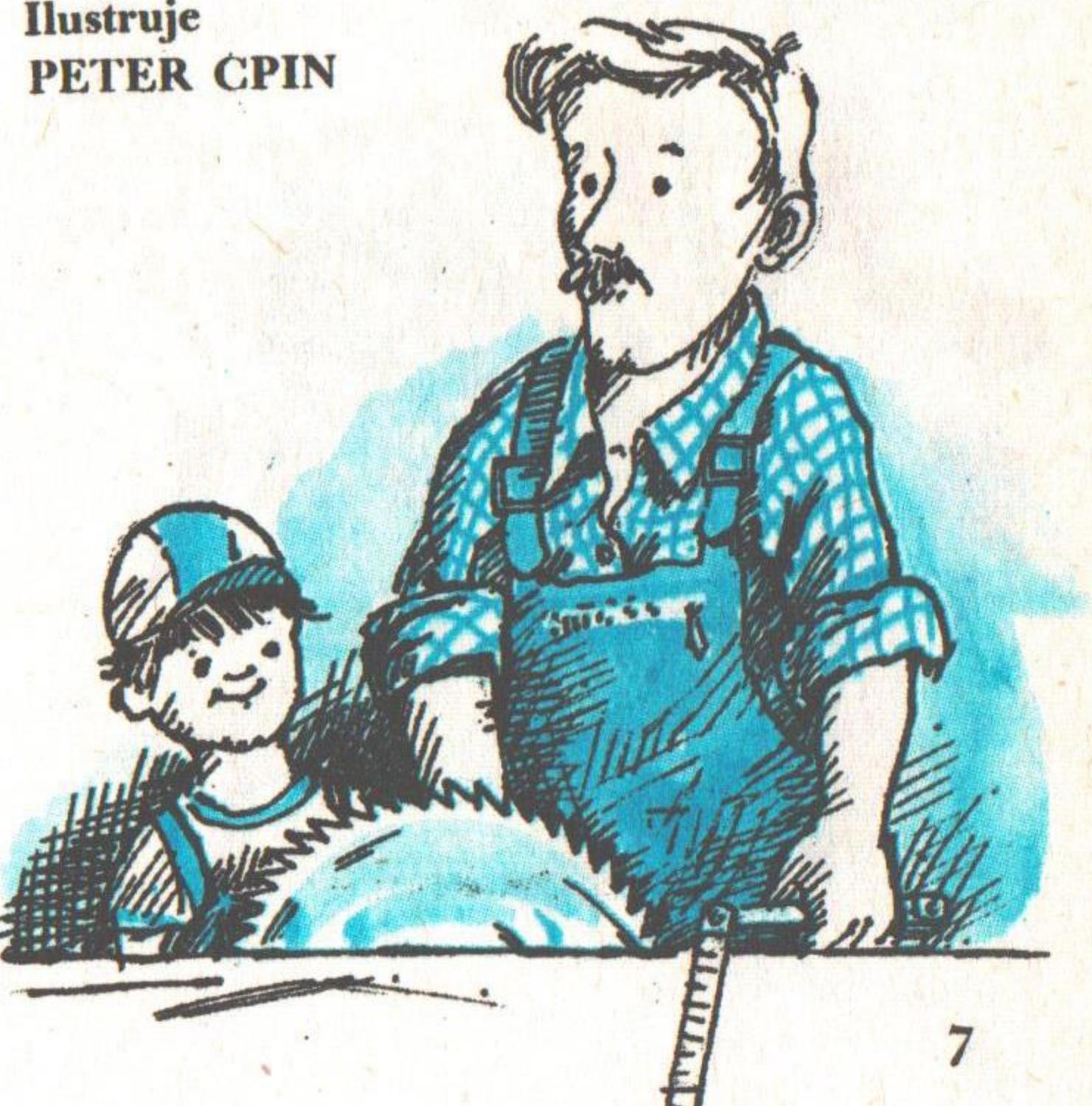
Zaraz povie:

„Mám ešte dvoch dedkov. Jeden má babku a druhý starú mamu.“ A k tomu dodá: „Dedko Juraj s babbou Karolínou bývajú vo veľkom meste, dedko Štefan so starou mamou Jozefinou na dedine.“

Nuž takú rodinu má Martin alebo Maroš Kukucka.

(Pokračovanie)

Ilustruje
PETER CPIN

Žiačik

RUDOLF DOBIÁŠ

Akýže je malý žiačik?
Ako malý mačný máčik.
Ako taký ľahký páper,
nezaváži viac než papier.

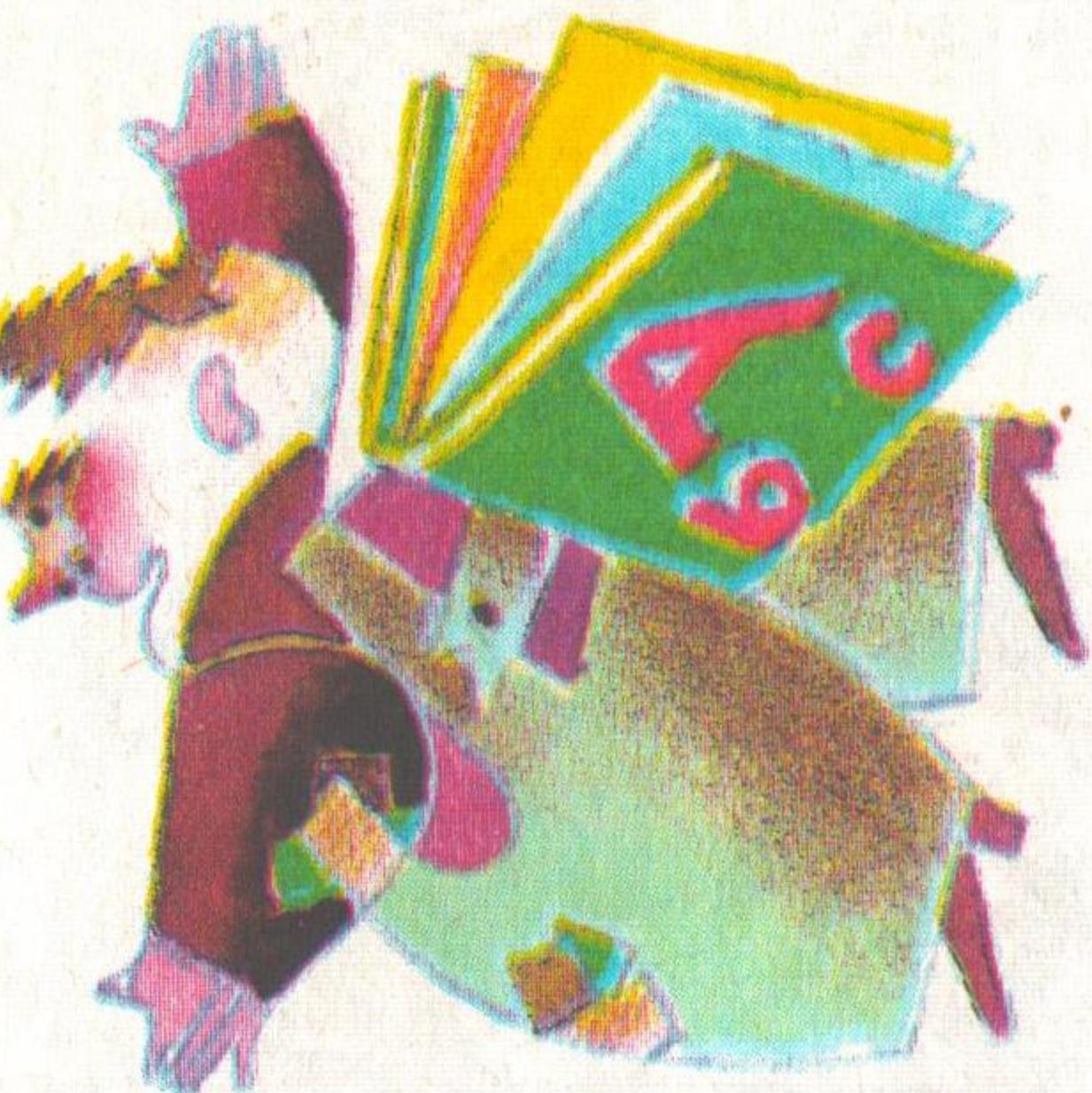
Raz ten chlapček ako vrabček
fŕng von z izby plnej hračiek.
Vari beží do polí?
Kdežo! Ide do školy.

A vedno s ním ide Ela,
Maťo, Paťo, Eva, Žela...
Je ich skrátka viac než vela,
ved' ked' išli, zem sa chvela.

„Vitaj, Elka, vitaj, Želka,“
vítá deti učiteľka.
„Vitaj, Mišo, vitaj, Dáša!
Vy ste moji a ja vaša.

Ja som vaša a vy moji.
Mňa sa iba bodka bojí.“
Akýže je malý žiačik?
Ako taký mačný máčik.

Má ten máčik aj tak šťastie.
V škole totiž každý rastie.
Kto prečíta prvú vetu,
dostane aj krídla k letu.

„Pripravím jej taký vanilkový puding, že sa bude triať, ako budú zlaté zvončeky hrať!“ zastrája sa komorná Xantoderma.

„Ja zase taký orechovník, že sa ním bude dať hrad ovinúť!“ vychvaľuje sa rytier Amanita.

„Napečiem taký mrežovník, že sa ním budú môcť zamrežovať všetky okná na hrade!“ hotuje sa radca Marasmus a v duchu si opakuje recept, či ho ešte nezabudol.

Všetci sa hotujú, iba to posledné páža Julko-Truľko Agarikus nič. Usmieva sa, hvízda si královské pesničky z naozajstnej Zlatej brány a slovka neprerecie.

„A ty čo máš pre princeznú na narodeniny?“ vypytujú sa už všetci.

„Á čo, voľačo už kdesi hádam nájdem,“ kívne rukou ľahkovážne Julko-Truľko.

Konečne nastal slávny deň princezniných narodenín. Všetci znášajú zo všetkých strán sladké dary — komorná Xantoderma vanilkový puding, čo sa roztriasol, len čo zlaté zvončeky začali hrať, rytier Amanita odvážne orechovník ovija, radca Marasmus rozvážne mrežovníkom okná hradu mrežuje — radosť pozriet.

A náš Julko-Truľko Agarikus? Nuž, ako každý truľko. Z lesa si ide, paličkou pošviháva, vyhvizduje si, košík zakrytý plachtičkou nesie ako dar.

„Čože tam máš pre mňa sladké?“ vypytuje sa zvedavá princezná a nakukne do košíka. No hned' aj nos pretiahne, pohŕdavo odfrkne: „Obyčajné hríby?“

„Obyčajné hríby?“ zhíknu odrazu aj všetci na zámku. „On sa opovážil priniesť obyčajné hríby! No toto!“

„Ani sladké nie sú,“ kívne nad nimi rukou princezná. „Kuchári, pekári, cukrári, urobte mi z nich sladkú hubovú tortu so šľahačkou a hrozienkami a mandľami a orieškami a polevou a čo ja viem s čím ešte!“

Kuchári, pekári, cukrári nelenili, hubovú tortu upiekli, orieškami i mandľami oblepili, cukrom zapudrovali, čokoládové ozdoby vykudlinkovali.

Ochutnávajú všetci, ochutnávajú, tváre mraštia... Čo vám mám hovoriť, nestálo to zanič. Ani sladké, ani slané, ani mastné, ani nemastné. Sama napajedená princezná vybrala sa podareného Julka-Truľka Agarikusa hľadať.

Zájde aj do kuchyne, a tam veselo a spev! Čo sa títo tu tak zabávajú a čo im to tak sladko rozvoniava? — pýta sa princezná v duchu a opatrne sa zakráda ku sporáku.

A hľa — kuchári, pekári i cukrári si na hubách pochutnávajú. Podajedni bedle vyprážajú, vypekajú, iní plávky, kozáčiky, šampiňóny na drobno krájajú, dubáčiky na masti dusia.

A hlavný kuchár? Ten si nad tanečnicami poľnými veru aj zatancoval slávny kuchársky tanec.

Sám Julko-Truľko pri peci stojí, čosi voňavé na vidličke vypeká. Posolil to a strká vidličku princeznej pod nos.

„Chceš rýdzika-surovičku, princezná?“ núka ju. „To ti je, princezná, vari najlepšia lahôdka na svete.“

Čo vám mám hovoriť! Ochutnala princezná surovičku so soľou a len tak oči od blaha prevracala, lebo nikdy nič také dobré nejedla. A tá vôňa — ňam! Jednoducho od tých čias už toľko nemaškrtila sladkosti, a len čo sa zobudila, už áj s košíkom a Julkom-Truľkom Agarikusom do lesa mieri na huby. Ale idú vždy ešte za tmy, aby boli v lese prví a nevyzbierali im huby pažraví rytieri zo susedných kráľovstiev. Lebo tí tiež vedia, čo je dobré, a za dubáčika by dali pol kráľovstva.

Takéto rozprávky rozprávam hubám večer, keď ich mám zhromaždené okolo seba na stole i na stoličkách. Ale len jedlým; tým jedovatým nepoviem ani slovo!

Rana sa zahojí, zlé slovo nikdy

CHORVÁTSKA ROZPRÁVKA

Bol raz jeden muž, čo často chodil rúbať drevo do hory. Nuž skamarátil sa tam s jedným medveďom. Zastihla raz muža v hore noc, a tak sa šiel vyspať do teplého brloha k svojmu kamarátovi. Keď však dlho nemohol usnúť, obrátil sa k medveďovi a vráví mu:

„Počuj, kmotor, prevaľ sa na druhú stranu, lebo ti smrdí z papule!“

Medveď sa poslušne obrátil na druhý bok a do rána sa už neozval. No len čo vstali, vzal sekuru a podáva ju chlapovi:

„Tresni ma po chrbte, ako vládzes!“

Chlap sa začudoval a vraví, že on ešte rozum nepotratił, aby šiel na piateľa so sekerou.

„Rob, čo ti kážem!“ vráví medveď. „A veľmi si nevyberaj, lebo buď tresneš ty mňa, alebo ovalím ja teba.“

Keď muž nijako nemohol prehoriť medveďa, ovalil ho tou sekerou, až mu na chrbte zostala rana ako dlaň, a šiel domov.

Po dlhšom čase stretol muž medveďa znova.

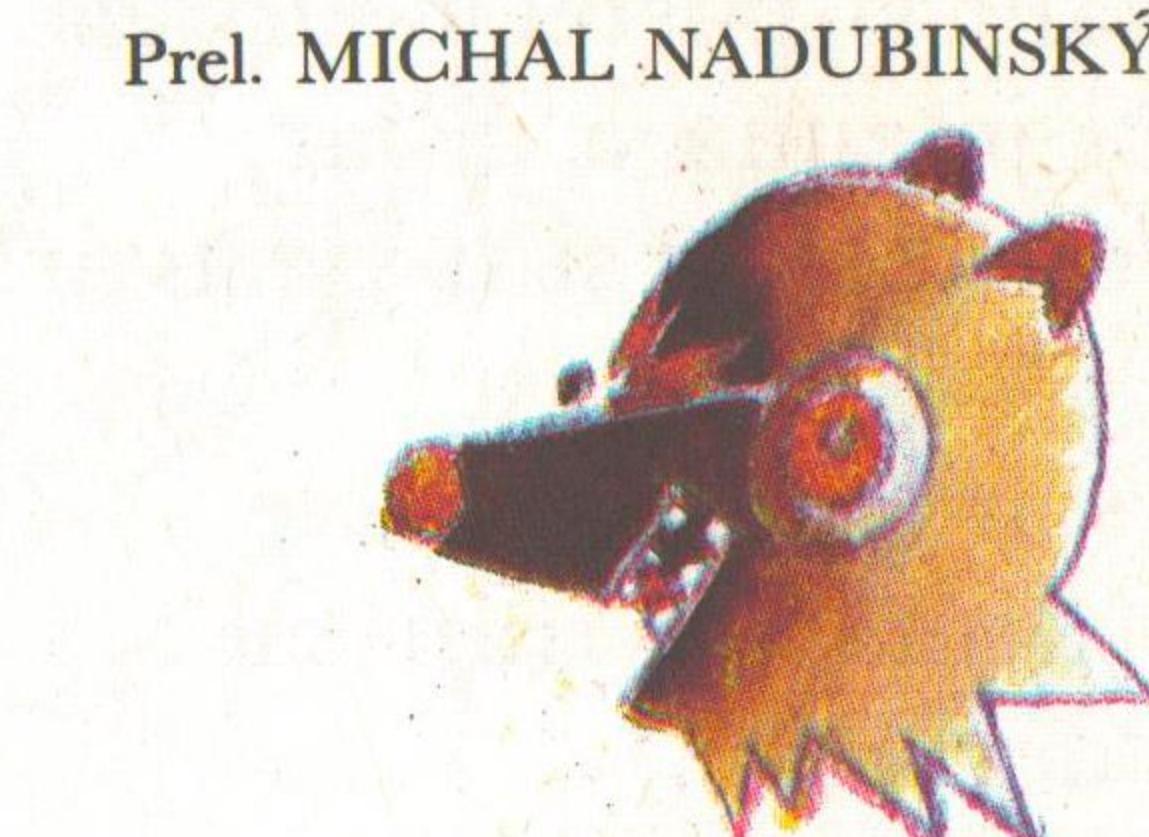
„Hej, piateľko,“ privravel sa mu medveď, „nože sa pod pozriet, či sa mi tá rana zahojila.“

„Veru hej, zahojila,“ hovorí muž.

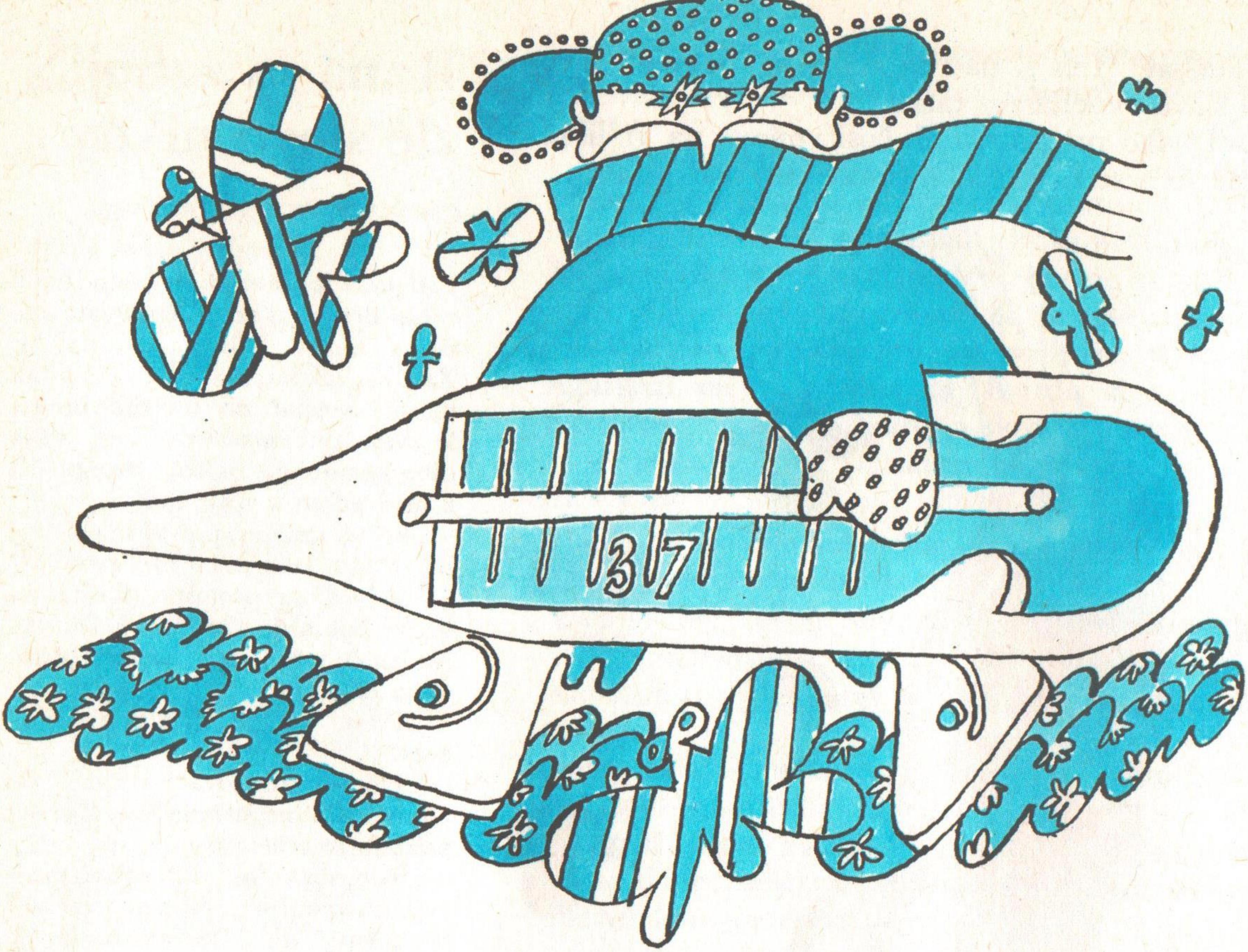
A medveď na to: „Rana zarástla, ale tvoje slová, že mi smrdí z papule, nikdy!“

Len čo to povedal, zvrtol sa a bez pozdravu odišiel preč.

Odvtedy zostalo príslovie: Rana sa zahojí, ale zlé slovo nikdy!

Preł. MICHAL NADUBINSKÝ

O citlivke

SERGEJ MICHALKOV

Koho to tam chováte
v postieľke sťa vo vate?
Pod hlavou tri podušky
a pred sebou hrnček, var!
Jednostaj si niečo želá,
sám si posteľ neustielal,
či je zima a či jar,
len teplou si myje tvár!

Starcovi či starene
pripísala to trápenie?
Ale nie!

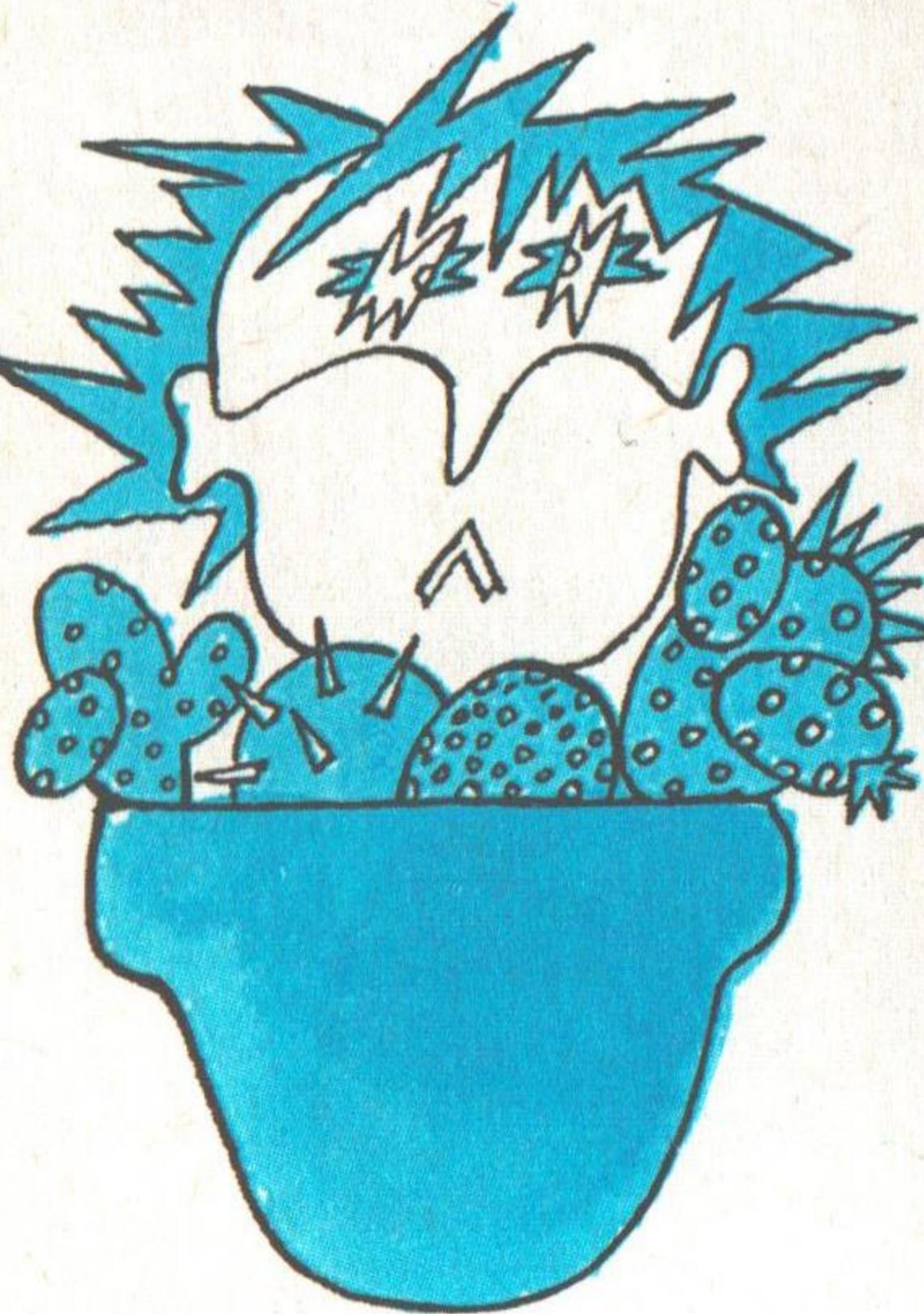
10

Kto s plnými ústami
vratí: „Kompót chýba mi!
Dajte to,
to podajte,
ja s mojimi zubami?“

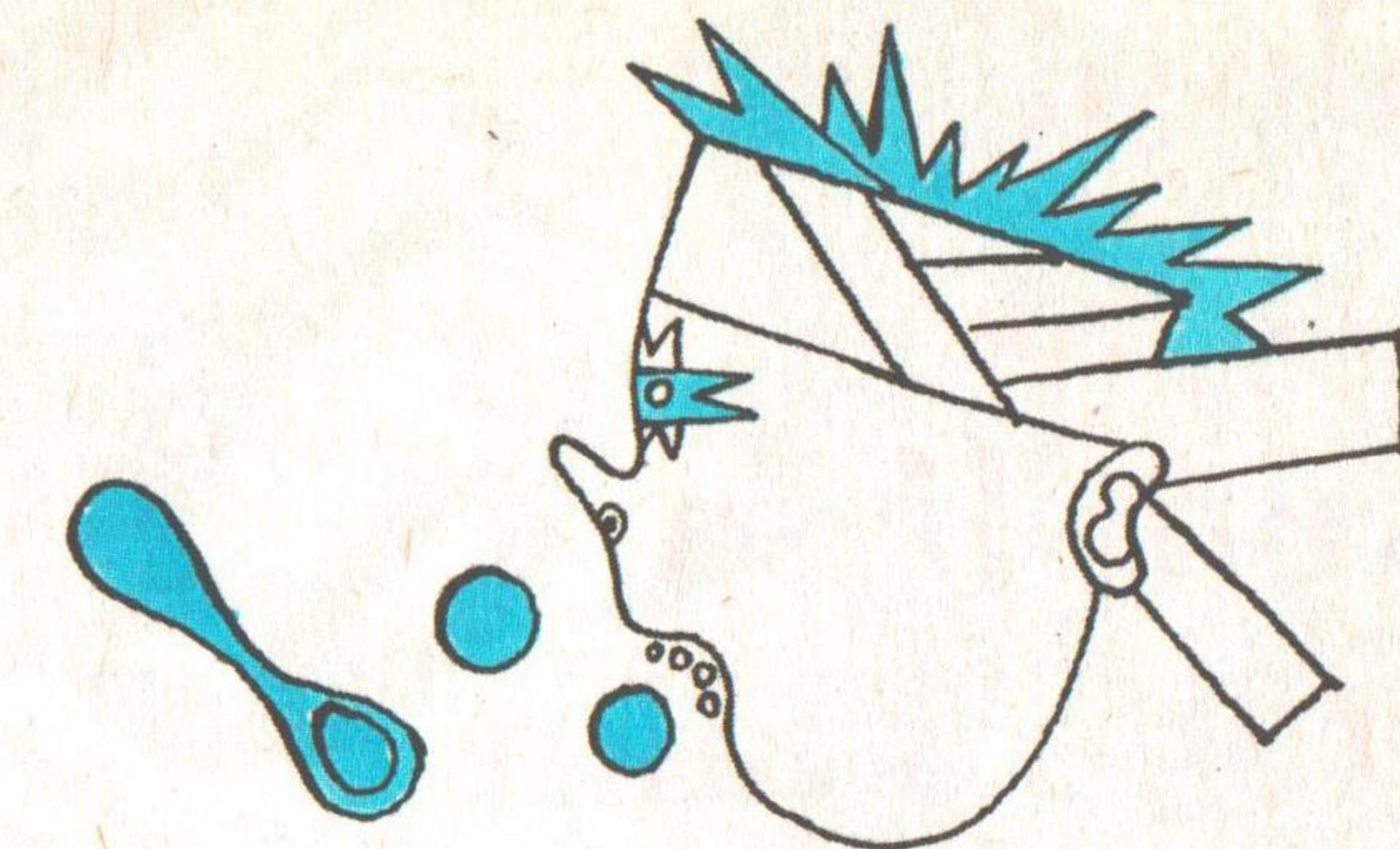
Hlas staríka?
Kalika?
Nie.
Nuž tak teda
kto je to?
Preto iste neveríš mi,
že mu prichystali čižmy,
rukavice na leto,
aby cestu lepšie zvládol,
aby — hrôza — neprechladol,
a nezomrel na záškrt;
keby do kaluže spadol,
to by bola naša smrť!

Odvážlivec dozaista
na severný pól sa chystá?
Nie.

Nože lepšie pozrime,
kohože to vidíme?
Mamin synček,
otcov synček,
synček z bytu číslo šest.
To jeho tam chováte
stále ako vo vate!
Kdeže zima, kdeže záškrt,
okrem dobrôt, okrem maškrt
nič iné už nechce jest.

Prečo?
Preto, never, ver,
len čo oči otvorí,
dávajú mu teplomer.
Obliekajú,
obúvajú,
neprosí, a nesú mu,
akoby mal reumu.
Ráno sladko malý spí,
ani vkročíť do izby!
Je pod mŕakom, to je strach,
synček ide v galoshiach!

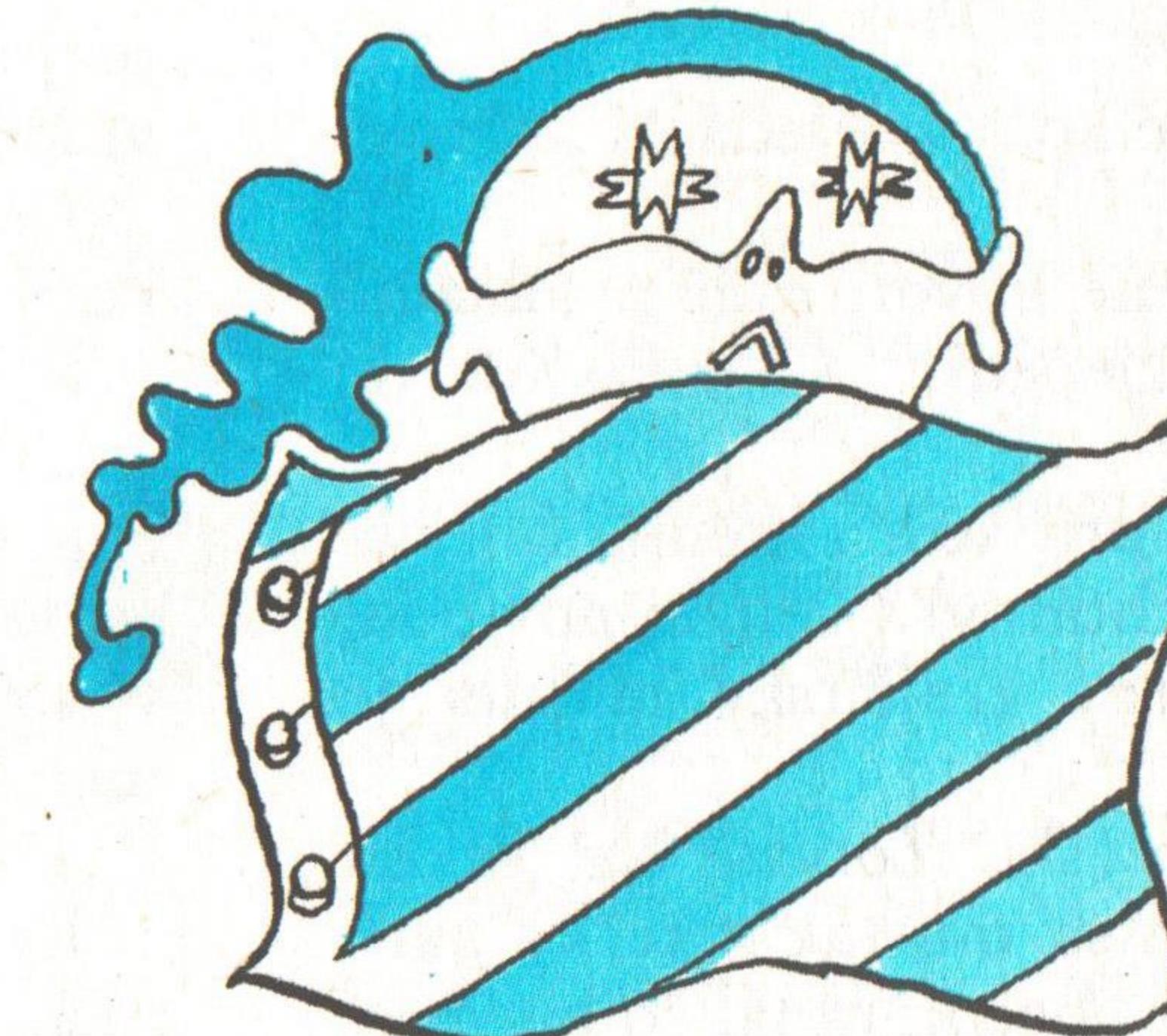

Prečo je to?
Pretože
všetci sa mu stále prosia,
protože mu všetko nosia,
sám nikdy nič nezmôže.

Nevyrastie na pilota
ani na námorníka.
Ani čihi, ani hota,
celý život nešika!

Ale synček cintľavka
otázky si nekladie.
Rastie ako citlivka
v botanickej záhrade.

Prel. JÁN TURAN

11

Ako hlúpi topili raka a ulakomili sa na zlatého vtáka

Kráča chudobný človek svetom, hlúpych zhľadúva, keď tu zazrie na ceste raka.

„Ej, kamarát nešťastný,“ prihovoril sa mu. „A čože ty tu? Ved’ ak zhrkoce furmanský voz, nezostane po tebe ani mastný fliačik.“

A šup raka do kapsy, že ho vhodí do prvého potoka, na ktorý cestou natrafí.

Lenže pozabudol muž na fúzača. Nespolmenul si naň ani pri prvom ani pri druhom potoku. Až keď vošiel do jednej krčmy a otvoril kapsu, udrel sa namrzene po čele.

„Ej, mám to ja len hlavu. Takto ťa trápiť. Ale ved’,“ dodáva a vykladá raka na stôl, „i tu sa nájde niečo pre teba.“

Podíde vtom krčmár k mužovi, neveriacky sa na stôl dívá. A keď sa vynadíva, vynačuduje, vraví:

„A veru sa nájde. Len toť nedávno nás richtár hľadal krajčíra.“

Zašípal muž, na akého človeka to zas nadabil, ale nevraví nič, len sa potuteľne popod fúzy usmieva.

„Alebo váš piateľko,“ vyzvedá sa krčmár, „nie je krajčír?“

„A veru je,“ vážne hovorí muž a ukazuje na rako veľké klepetá. „Či nevidíte tie parádne nožnice?“

„Vidím, vidím,“ prisvedča krčmár horlivovo a hned aj beží k richtárovi s veľkou novinou, že tak a tak, chýrny krajčírsky majster je uňo za stolom.

A richtár nerozmýšľa. Zoberie bal súkna a letí do krčmy, len sa mu tak z kečky parí. A v krčme on i celá obecná rada, čo hned za

ním pribehla, pekne okolo raka — pán majster sem, pán majster tam. I muža, ktorého majú za rakovho tovariša, po pleci tlapkajú, vínom-pečienkou vynukujú.

Lenže krajčírsky majster slova neprerechie, na richtára a obecnú radu ani nepozrie.

A richtár len milo:

„Ved’že no, pán majster, dobre sa odslúžim, len sa už pustite do roboty. Lebo jarmok prichodí, akože sa ľuďom na oči ukážeme v starých nohaviciach a zodratých kabátoch?“

A rak znova nič.

Len keď richtár súkno na stole rozvinul, začal sa po ňom hore-dolu motať.

Pozrel sa richtár začudovane na obecnú radu. Pozrela sa obecná rada začudovane na richtára.

Vtedy muž prerezie:

„Pst! Majster meria.“

„Tak, tak,“ prikývol múdro richtár a hned za ním aj obecná rada a nikto sa viac slovka neopovážil povedať, len aby krajčírskeho majstra pri robote nerušil.

No keď rak akosi dlho po súkne behá, poškrabe sa richtár za uchom:

„Ved’ hej, pán majster, navyknutý ste vy onakvejšie látky strihať, než je naše hrubé sedliacke súkno. Nuž vy len ďalej merajte, postriháme si ho už aj sami.“

A hned aj prikazuje obecnému sluhovi, aby si vzal veľké nožnice, a kde majster ukáže, aby tam strihal.

A sluha nerozmýšľa, richtárovi neodporuje. Kadiaľ rak lezie, tam strihne: spredu, zozadu, sprava, zľava, až je o chvíľu zo súkna len kopa na nič nesúcich handričiek.

Preukrutne sa vtedy richtár rozhneval, richtárskou palicou po stole zbuchotal. A že aby majster krajčír hned a zaraz nahradil škodu, lebo inak tak pochodi, ako ešte nik nepochodil.

Ale rak opäť nič. Nevšíma si richtárovu hrozbu, ba chrbtom sa k nemu obracia.

„Nuž keď vy tak, pán majster,“ zvyšuje richtár hlas, „potom ja inak. Za trest, že ste mi súkno navnivoč doniesli, podstúpite smrť utopením.“

Začal vtedy muž nariekať, aby mu majstra nekántrili, lebo čo si on bez neho počne. Ale darmo prosil, darmo ruky spínal.

Rozhnevaný richtár schmatol raka a neboli by povedal švec! už bol krajčírsky majster v mlynskom potoku.

Prenáramne sa vtedy muž rozosmial. Ba smial sa tak, až sa richtár zlakol, že pre veľký žiaľ z rozumu zišiel. A tak len pekne-milo okolo neho, že ved’ jemu sa nič nestane, a to, čo sa stalo, už sa neodstane.

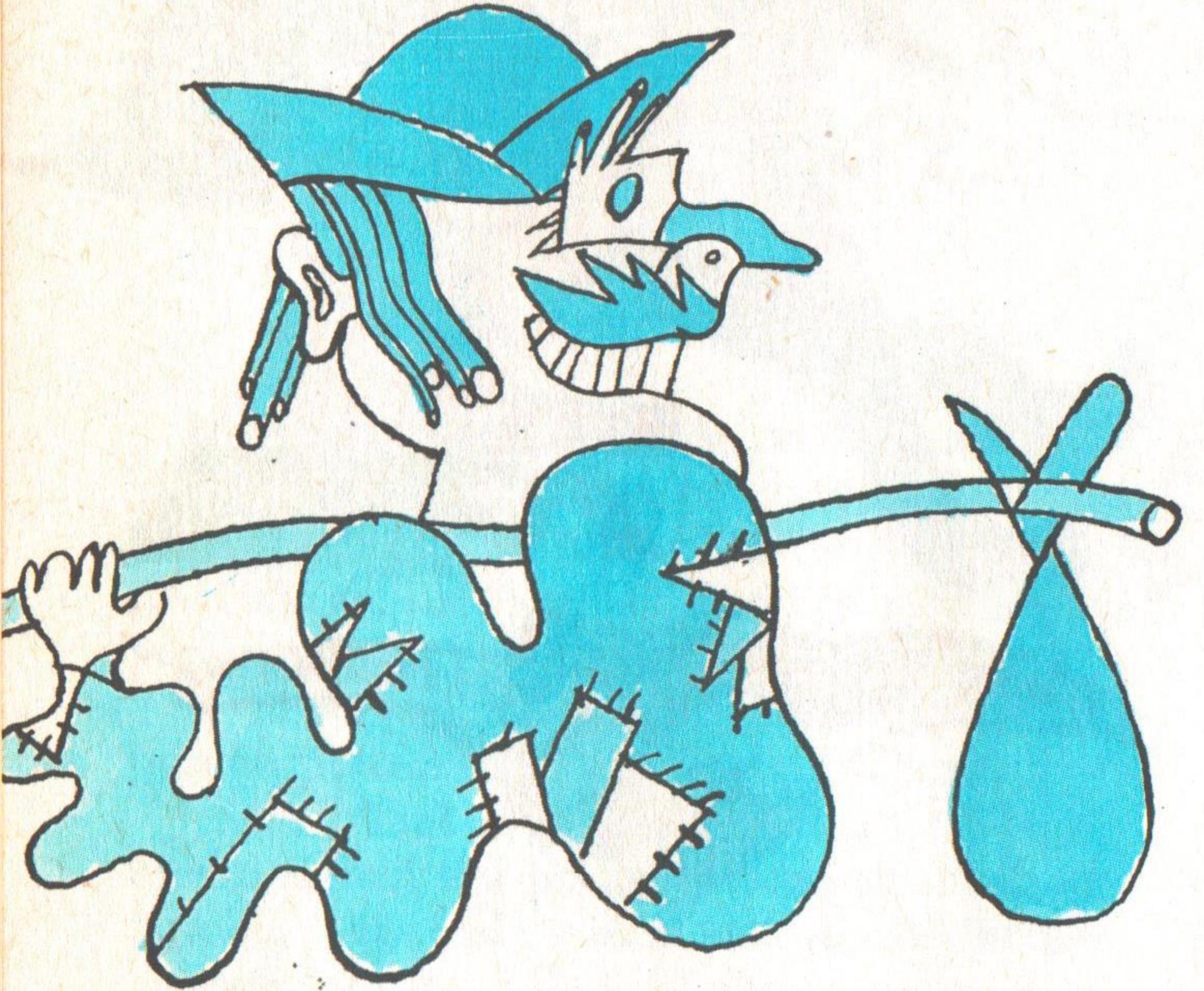
Tak isto si povedal i muž, čo hlúpejších, než bola jeho žena, po svete hľadal, a že ich už dosť našiel, pustil sa domov.

Ako tak ide, natrafí na rieku bez mosta.

Čo teraz? myslí si. No dlho neuvažuje, vojde do rieky, aby ju prebrodil. Lenže voda je hlboká, o chvíľu mu siaha po pás, neskôr po bradu, až napokon mu dočahuje až po samé ústa. No a že sa mu z nej trochu nabralo i do uší, len čo vyšiel na breh, začal poskakovať z nohy na nohu, hlavu raz na jednu, raz na druhú stranu zakláňať.

„Dobrý človek, a prečo ty poskakuješ?“ pristaví sa pri ňom akási žena. Na prvý pohľad vidieť — boháčka.

„Prečo, prečo?“ mrzí sa muž. Odrazu sa mu

však smiešok zjaví na tvári a tak vrváv: „Chcem sa dostať ta, odkiaľ som spadol.“

„Vari nie...“ zháči sa žena a mlčky ukazuje rukou nad hlavu.

„Ba veru,“ prikyvuje muž, „hore chcem vyskočiť.“

„Dobrý človek,“ privráví sa boháčka milo mužovi, „ked už ideš naspäť, nezobral by si môjmu starému otcovi zopár dukátov, nech si tam život prilepší!“

Spomenul si muž na poklad, čo našiel v lese a čo ho doma v hlinenom hrnci čaká, nuž nežiada sa mu cudzí peniaz.

„Ešte čo?“ zdráha sa. „Dukáty ta hore nosiť. Veď tam všetkého jesto.“

Ale darmo to vrváv. Darmo boháčke hlúpost' vyhovára. Tá si len svoje melie, ruky spína a že tak a tak, ak nemá kameň miesto srdca, zlantuje sa nad ňou, starému otcovi

podarúnik zoberie. A hned aj chudobnému človekovi strká do rúk mešec dukátov.

Čo mal muž robiť, keď sa chcel zbaviť boháčky. Vzal mešec a podľo znova skákať z nohy na nohu, lebo v ušiach mal ešte stále vodu.

„Dobrý človek,“ nedá pokoj boháčka, „a čože ty tu v doline poskakuješ? Ved' zájdź ďalej. Nedaleko je kopec, z toho budeš mať bližšie hore ako odtiaľto.“

„Veru tak,“ prikývol muž a hybaj aj s mešcom kadeľahšie.

A boháčka tiež beží domov, natešená sa ponáhla k mužovi, aby mu zvestovala, že starému otcovi poslala mešec dukátov.

„Do neba?“ škerí sa boháč.

„Do neba,“ prikyvuje boháčka.

„Ach, ty hlupaňa!“ svitne vtom boháčovi, čo mu žena vykonala, a hned aj sadá na svojho najlepšieho koňa, aby dostihol toho, čo sa mal tak vysoko poberať.

Zbadá chudobný človek boháča, zatuší, prečo ten tak koňa ženie, i rozmýšľa, či zutekať a či sa skryť v húštine. Ale neurobí ani jedno ani druhé, len zloží si z hlavy klobúk a šup s ním na prázdnny peň.

„Hej, bedár!“ skríkol boháč, keď dorazil k mužovi. „Čože to skrývaš pod tým klobúkom?“

„Čožeby som skrýval,“ odvetí muž pokorne, „zlatého vtáka, prosím.“

Nie si je boháč istý, či dobre počul, preto sa sputuje ešte raz:

„Čože to skrývaš?“

„Vtáka, čo znáša zlaté vajcia,“ odvetí ochoťne muž znova.

„A či by si mi ho nepredal?“ zmiernil boháč príkry hlas.

„Prečo nie?“ vrváv chudobný človek. „Predám.“

Vtom sa však poškrabe voľnou rukou za uchom: „A či dobre zaplatíte, veľkomožný pán?“

„Zaplátim, zaplatíš,“ hovorí boháč. „Len musím ešte jedného klamára lapiť, čo mi ženu doniesol o peniaze. Naozaj, dobrý človek, nevidel si ho ty tadiaľto utekať?“

„A veru videl,“ prikyvuje muž, „a keď som sa ho spýtal, kam tak uháňa, zasmial sa, že s mešcom od hlúpej do neba.“

Zbledol boháč od hanby i zlost' ním zalomcovala, až sa mu ruky-nohy roztriasli. I chce vysadnúť na koňa, ale nemôže, nohy ho neposlúchajú.

„A či by si ty nešiel, dobrý človek,“ pýta sa muž, „toho klamára zlapať?“

„Veru šiel,“ odpovedá muž. „Ale čo bude so zlatým vtákom?“

„Postrážim ho,“ vrváv boháč. „Ani pierko sa mu na hlave neskriví.“

A hned sa i chytá klobúka, mužovi koňa ponúka, aby klamára čo najskôr dolapil.

Čo mal muž robiť?

Vysadol na koňa a podľo i s mešcom vo vrecku preč.

A boháč?

Len čo sa muž stratil v hore, ožeľel koňa i peniaze, zovrel klobúk do hrsti a hybaj ozlomkrky domov.

„Ej, žena!“ kričí zdaleka. „Až teraz bude me bohatí, že nám páru nebude, lebo mám vtáka, čo každý deň znesie zlaté vajce.“

Cuduje sa boháčka, ústa od údivu otvára dokorán.

A boháč sa len smeje, vystatuje, ako trhána o taký prenáramný poklad ošmekol. No keď klobúk roztvoril a po zlatom vtákovi ani chýru ani slychu, zaraz bol po smiechuvýsmechu.

Vtedy sa už smial len chudobný človek, div že z koňa, čo mu hlúpy boháč natisol, na zem nespadol.

Na ľudové motívy napísal
JÁN DONOVAL

KAZKO VLASKO A KRÁĽ ČASU

ANDREJ FERKO

Ako si Kazka Vlaska pozval kráľ Času

Čo je pod zemou? Podzemie. A ako vyzerá? Nevie nik. Isté je, že sú tam chodby a dvorany. A čo je dvorana? Priestranná sála, väčšia ako riadny dvor. A v najväčej podzemnej dvorane svieti kamenný ohňom magmatický kozub. V ňom sa hreje láva.

Do kozuba teperia skálne kozúbkovia a od toľkej driny sa strácajú. Čím sú starší, tým sú menej. Keď sú celkom drobní, volajú sa vrtkovia. To preto, že už len mudrujú, hútať, hlavy si lámu a mudrovačka, vyhutovanie a hlavolam im idú vrtučičko-vrtko. S kozúbkami a vrtkami žijú sopinky, podzemné žienky, čo sa starajú o sopky.

Do dvorany ústia chodby. Všetky vedú do podzemia, iba jedna mieri hore. V nej sa zjavil zadýchčaný Kazko Vlasko, chlapec z nadzemného sveta, popozeral sa po dvorane, schytal kameň a vliekol ho ku kozubu. Keď podišiel k svetlu, spoznal ho najmúdrejší vrtko Veduľko.

— Kazko! — ozvalo sa dvoranou a vrátilo sa ozvenou.

Ako ho spoznal? Lahko, podľa vlasov. Pre dlhé vlasy ho susedia prezvali Vlasko. A navyše Veduľko

už Kazka poznal. Skadial? To sa ukáže.

— Vitaj, Kazko! — volali vrtkovia, kozúbkovia aj sopinky v kamenárskych fertuškách.

— Dobrý deň!

— Treba ti dačo? — opýtal sa Veduľko.

— Dereš mi chystajú. Priviažu ma na lavicu a vyšibú korbáčom.

— Ved je to násilie! — zahundral veľký zubatý kozúbko.

— Schovám sa tu načas, ak ma prichýlite, — povedal Kazko a hodil kameň do ohňa.

Prečo? Lebo v magmatickom kozube sa kúri skálím.

— Koho už, ak nie teba, — rozholil rukami Veduľko.

— Nebudem im na očiach a zabudnú, že ma majú zdrať. Aj otcovi sa skryjem, keď ma chce vylátať.

Ku Kazkovi sa pritmolil veľký zubatý kozúbko.

— Oprobujme, kto je mocnejší!

— Nedbám, — zdrapil Kazko poriadny balvan.

Kozúbko sa posošil a pochytil tažší. Kazko si vybral ešte väčší, a tak sa byľku preberali, až zastali pri balvanisku-opache.

— Čo teraz? Presilili sme sa, braček, — fučal Kazko.

— Tak je, — mračil sa mocný kozúbko.

— Skúsme vedno, — nadhodil akoby nič Veduľko a ďalej tukal kremienkom-tlčikom na hnedé skalisko-bralisko a počúval, ako sa mu ozýva.

Kazko s kozúbkom sa chytili balvaniska a spoločne ho vovalili do ohňa.

— Ja som Silko, najmocnejší z kozúbkov, — povedal kozúbko.

— Ja som Kazko, — povedal Kazko a podali si ruky.

Veduľko sa uškŕňal, viazal si biele brádu na uzol, aby sa mu nepantala pod nohami, lebo bola dlhšia ako on.

— Tažký bol kamienok? — doberal si oboch silákov.

— Sily nemáš, a rozumy rozdávaš, — odvrkol Silko.

— Každý po svojom, — vykresal

Veduľko kremienkom modrú iskru na skalisku-bralisku, čo sa týčilo prostred dvorany.

— Trúfnete si? — spýtal sa.

— Nedá sa.

— Tuto potisnite. Ale pozor! — ukázal, kde sa zaprieť. Silko s Kazkom potisli, v skalisku treslo a rozvalilo sa na dva kusy.

Silko už nepovedal nič — múdrost skaly lámala.

— Každý kameň má puklinu, — usmial sa Veduľko.

— Kamene na oheň nosíte stále takto? — prezvedal sa Kazko.

— Prečo sa pýtaš?

— Či sa nedá inak, — nadhodil Kazko.

— Inak? Inak nosiť? Nedá, — vrtel hlavou Veduľko.

Pandúri majú mestský bubon. Keď raz pandúr Kubo Metál zaspal na pažiti, hádzali smé so susedovie Maťkom na bubon gaštany, a tie od bubna odskakovali. Keby bol tých bubnov rad...

— Aký bol ten bubon? — zaujalo to Veduľku.

— Aha! — spravil Kazko malý bubon z prstov a z rožka haleny.

— Brink! — zakričal Veduľko.

— Čo je to? — pýtal sa Kazko.

— Skákajúci kameň. Narobíme z neho dlaždice-brinkety a kamene samy poskáču do ohňa. Hohój! — tancoval od radosti Veduľko.

— Kazko! To je objav! Všetci sem!

— Čo sa robí? Čo je?

— Kto kričal? Veduľko? Tak bude veselo.

Veduľko si stal na najvyšší balvan, že povie, čo objavil.

Vtedy Kazko zbadal v chodbách sivú hmlu.

— To je dym? — ukázal na studené kúdoly.

Veduľko zalomil rukami.

— Ticho! Tiško!

Všetko zmíklo, len veľkí zvedaví kozúbkovia vypliešťali oči.

Ozvalo sa syčanie, čo pichalo v ušiach, a v tom syčaní, čo sa nedalo vydržať, zasipel hadí hlass:

— Kráľ Času ťa volá, sss...

— Koho? — nevydržal Kazko tiečo plné syčania.

— Teba, sss...

Kazko zbledol.

— Prídem! — zakričal.

Sopinky smoklili do záster, ved toľko strachu ešte nezažili. Syčanie sa už strácalo.

— Najprv vychystáme Kazka na

cestu a potom poviem, čo sme objavili, — chláchol ich Veduľko.

— Ukáž nohu! — podišiel ku Kazkovi vrtko Časulík.

— Načo? — otrčil Kazko bosé prsty.

— Uvidíš, — zobrajal mu Časulík

mieru a podľa nej ucaknal pri kozube zo žeravej lávy črievice. — Čaká ta dlhá cesta.

Kazko vykročil k sivej hmle.

— Stoj! — prihnal sa k nemu Časulík s črievicami, zdvihol kamennú hrudku a hodil ju do hmly.

Ilustruje STANO DUSÍK

Kamienok sa jej sotva dotkol, a už sa z neho sypal na zem drobučký piesok, kým nebolo po ňom.

Kazka zamrazilo, hoci od kozuba sálala horúčava.

— Čas je najlepší mlynár, — povedal Časulík.

— Toto je čas? — čudoval sa Kazko.

— Chladím ním lávu, čas je najlepší chladič.

— Nevieme o ňom skoro nič, — dychčal Veduľko. Na pleci privliekol skadesi biele kamenné zrakdielko. — Občas sa pozri, ako vyzeraš, lebo čas na tvári nepocítíš.

— Ďakujem, — zberal sa Kazko. Rozzeravený kozub kresnil smutné tiene po dvorane, plnej čudesného skália, v ohni clivo praskali začadné čadiče.

— Ešte pália, — fúkal Časulík na kamenné črievice. — Ochladím ich, — strčil ruky do sivej hmly.

— Už sú, — vytiahol ich a zhíkol.

— Čo sa stalo? — spýtal sa Kazko.

Časulík neodvetil. Podal Kazkovi kamenné črievice a všetci videli, aké má ruky. Mal ich drobnučké ako Veduľko, lebo vrtkov ubúda, keď ostarejú.

A Časulíkovi ostareli ruky.

Kazkovi stislo hrdlo od ľútosti.

— Idem, zle je pre mňa. Odpust, Časulík, — podal mu Kazko ruku. Časulíkova ruka sa mu celkom stratila v dlani.

— Sám som si vina, — vzdychol Časulík a oči sa mu zaliali slzami.

— Do videnia! — vhupol Kazko do mäkučkých črievic.

— Do videnia, Kazko!

Sivá hmla zrazu zmizla. Kazko vykročil do tmavej chodby.

— Sme s tebou, — šeplo mu pri uchu.

— Dobre, Veduľko, — odvetil Kazko, stisol v hrsti biele zrakdielko a vykročil do tmy.

Vtom ho schmatlo čosi obrovitánske a rýchle ako blesk.

Kazko nestihol ani zjajknúť.

(Pokračovanie)

DANIEL HEVIER

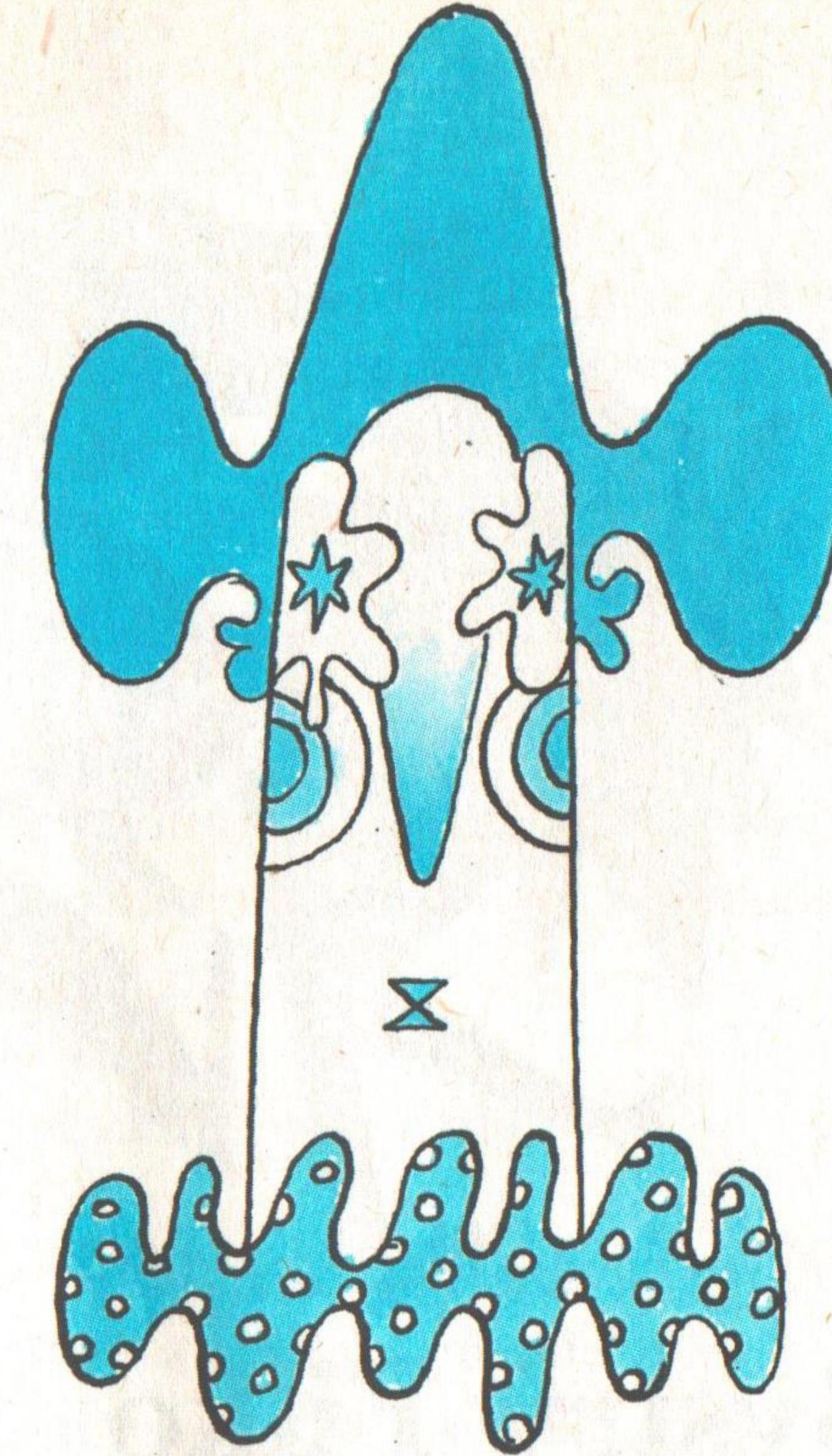
Nemá ryba

Nemá ryba
nemá hlas.

Pod vodou
ho hľadá.

Pomôžte jej,
prosim váš!

Tá by bola
rada.

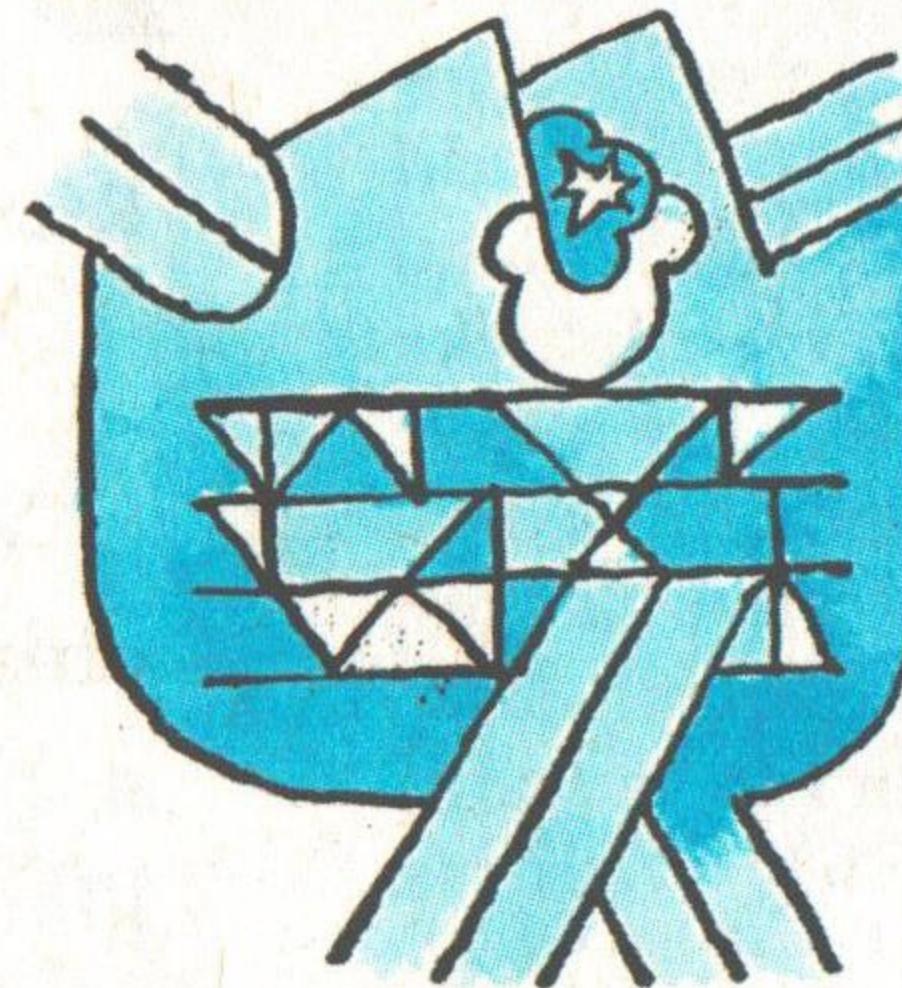

Ako padá lístie

Videli ste,
zbadali ste,
ako z korún padá lístie?

Ako klaun,
čo zmlkne navždy,
ked pomaly
padá z hrazdy.

Zhasnú jeho
oči čisté...
Tak na jesen padá lístie.

Básnička na nič

Čo budem robiť?
Nič.
Z lúčov slnka splietat' bič.

— — —
Orat' vodu,
česat' dážd',
leštiť hviezdy,
každú zvlášt'.

Padalo...

*Padalo, padalo
celú noc.*

*Plakalo, plakalo
celú noc.*

*Ťukalo, tukalo
celú noc.*

*Šepkalo, šepkalo
o pomoc.*

*Voláčo malé,
čo veľa nevydrží.
Na steblách trávy
je ešte vidno slzy.*

Zápas nad zápasy

ŠTEFAN CPIN

Slniečko dvíha zlaté oči a hľadí práve do dvorčeka pri peknom domci na úbočí. V domčeku býva Ježko Bežko. Pod oknom sedí Ježkuľka, čičíka malé Ježkuľča:

Hajaj mi, búvaj, Ježko malý,
kašu sme všetku popapkali.
Potom mi povieš, až sa vzbudíš,
koho na svete najviac ľubíš.

Hajaj mi, búvaj, Ježko krásny.
Upečie mamka koláč mastný.
Až vstaneš zase, kúsok dá ti,
tá tvoja dobrá, milá mati.

Ježkuľča už spí, odfukuje. Stará Ježkuľka takto vraví Ježkovi Bežkovi:

„Čuj, Ježko-Bežko! Ty sa len motáš po dvore. Už dávno mal si siediť v hore. Tam na čistinke nad skalami stojí jabloň s jablčkami. Jablčka krásne, veľké, červené! Už práve také na zjedenie. Dones mi jedno, dve, tri, štyri! Alebo, ak uvládzes, päť aj šesť. Ba čo! Sedem azda! Ukáž svetu, že si gazda i že sa staráš o rodinu. No! Bež už! Vráť sa o hodinu!“

Ježko-Bežko vybehol z dvora k lesu. Čoby nešiel. Bodliaky silné má na chruste, tie sedem jablček hľoko odnesú. A dobrý, vonný koláč s jablčkami nie je zlý. Joj, už mu svietia očká lačné. S takými myšlienkami zastavil sa až pod skalami. Nad nimi jabloň celá červená. Jablčko na jablčku. Sotva sa kde-tu lístok zelená. Povzdyhol si Ježko: „To je krásna!“

Podišiel bližšie, až pod konáre. Vtom však za chrbotom ktosi ozve sa:

„Tak ty vykrádaš cudzie chotáre?! Zlodej bezocivý!“

Zvuk nepríjemný, ako azda mráz na koži... Ježko už vie, kto mu hrozí. No pokojne sa otočí a pozrie

Bystrý Filko

RUSKÁ ROZPRÁVKA

V malej chalúpke pod horou žili kocúr, kohút a drobné chlapčiatko Filko. Kocúr a kohút chodili na poľovačku a Filko ostával doma: varil obed a prestieral na stôl. Keď kládol na stôl taniere a lyžičky, musel sa najprv vyškriabať na lavicu. Rozkladal a pritom si vravel:

„Táto obyčajná lyžička je kocúrova, táto druhá obyčajná je kohútova a táto pekná, s pozlátenou rúčkou, je Filkova. Nikomu si ju nedám.“

Zbadala líška, že Filko ostáva v domčeku sám, a zatúžila pochutiť si na ňom.

Keď kocúr a kohút odchádzali, zakaždým chlapčekovi prikazovali, aby sa riadne pozamkýnal. Filko to aj robil, dvere každý deň zamkol. Ale raz na to predsa len zabudol. Porobil, čo bolo treba, navaril obed, prikryl stôl a začal rozkladať lyžičky:

„Táto obyčajná lyžička je kocúrova, táto druhá obyčajná je kohútova a táto pekná, s pozlátenou rúčkou, je Filkova. Nikomu si ju nedám.“

Práve ju chcel položiť na stôl, keď vtom začul na podstienke: cup-cup, cup-cup!

„Jaj, ved' je to líška!“

Naľakal sa Filko, zoskočil z lavice, aj lyžička mu pritom spadla na zem. Nestihol ju zodvihnuť, lebo sa musel chytrou schovať. A kde sa schoval? Nuž do kutky pod pec.

Vojde líška do izby, hľadí a výzerá — Filka nikde. Iba tú jeho lyžičku našla na zemi.

No počkaj, myslí si. Ved' sa ty prezradíš, kde si!

Ide líška k stolu a začne rozkladať lyžičky:

„Táto obyčajná lyžička je kohútova, táto druhá obyčajná je kocúrova a túto peknú, s pozlátenou rúčkou, tú si vezmem ja!“

A tu Filko vykríkne spod pece:

„Jaj, tetuška, neber mi lyžičku! To je moja!“

„Vidíš ho, kde sa schoval?“

Pribehla líška k peci a vopchala labu do kutky. Vytiahla Filka, prehodila si ho cez plece a hybaj s ním do hory!

Pribehla domov a rozkúrila v peci. Chce si Filka upiecť na večeru.

Doniesla lopatu.

Vretenici do očí, čo horia ohňom ako peklo:

„Vretenica stará, čo ťa mrzi?
Chotár nie je môj, tvoj však tiež nie.
A od hórara mám na jablčka povolenie.“

No vretenica sipí zle. Chvie sa jej jazyk rozoklaný:

„Necigán! Nekrič, Jež! Ty iste teraz dobre vieš, že horár dakde

v tôni spí, zbojníkov-kmínov nevidí.
Však dnes ja tu držím stráž a hned' ta odtiaľ vyženiem.“

Lež malý Jež sa nenaľakal:

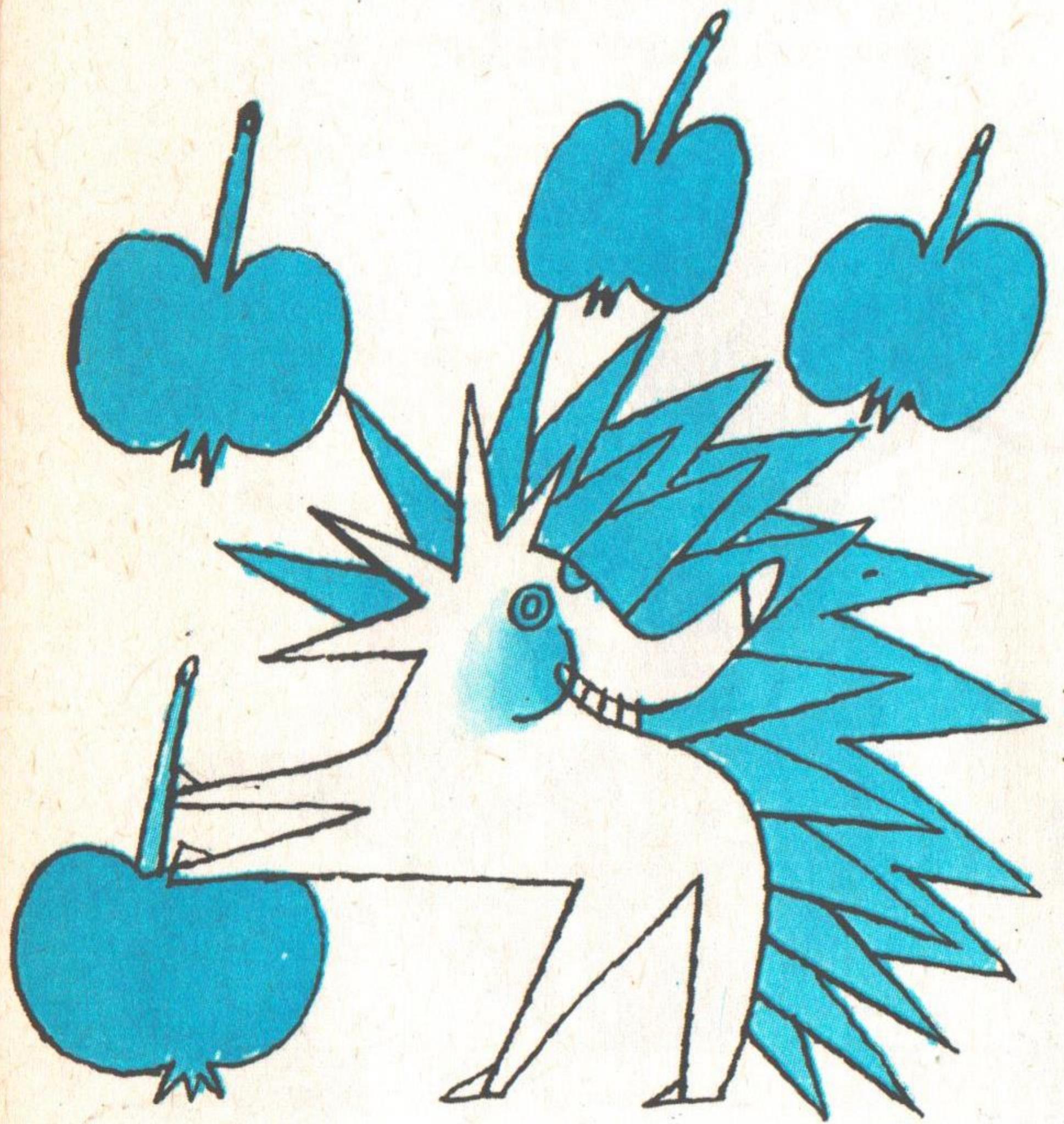
„Len skús to, ak chut takú más!
Však nech som mamut, ak sa odtiaľ hnem! Keby tu hned' aj drak trojhlavý krákal.“

I akoby nič začal si vyberať najkrajšie z opadaných jablk. Vretenica je vždy len vretenica a v ostrých zuboch nosí jed a nikdy med. Celá je zlostná, jedovatá. Snaží sa ho uhryznúť do nosa. No na kameň padla kosa.

„Ako vidím, chceš sa bit. No nebudem sa teda kryť,“ vrávaj Ježko a súka si rukávy. Popľul dlane a už tlčie vretenicu sprava, zlava do hľavy. Ej, bol to zápas nad zápasy! Ježko je v skoku ani lev. Ba ani tiger z Indie. Raz sa už zdalo, že Vretenica nežije. No Ježko tuší, že to pretvárka. Lest a zrada. On dobre pozná také triky! To ho len bližšie

láka, zvádza, aby zas potom nečakané ožila k boju i k obrane. Podšiel, ale k chvostíku. Zahryzol. Silne zatrepal a Vretenica zase bez života na pníku.

Už zdalo sa, že koniec je. Že

Vretenica nemá nádeje na šťastné ukončenie zápasu. Leží tam ticho, bez hlasu. Lež mýľka všade môže byť! Vretenica len teraz začínala žiť. A ako živý povraz robí slušky, uzlíčky, ušká. Ježkov nos je už ani hruška.

Oj, bol to obrat nečakaný. Však Vretenica predsa chybu spravila, že sledo bojovala, zúrila, zatiaľ čo Ježko chladne rozmyšľal a koniec bitky prichystal. V príhodnej chvíli z celej sily za hrdlo chytil bojovnicu, zradnú, jedovatú Vretenicu. A tá už aj beží od Ježkových nôh a sipí bolestivo ach a och!

Ježko spokojne odfukuje. Sám pre seba mudruje:

„No teraz ti iste potrvá dlhú chvíľu, kým získaš zase novú silu. Však tak ti treba, hadie plemä! Teraz konečne jablk naberieš a starkej domov odnesieme.“

„Sadni si na lopatu, Filko,“ vratí mu.

Filko je drobný, ale rozumček má bystrý. Sadol si na lopatu, roztahol ruky aj nohy, nie a nie ho vpratať do pece!

„Zle si si sadol, chlapček,“ vratí líška. „Obráť sa!“

Obrátil sa Filko chrbtom k peci, roztahol ruky-nohy, zasa ho len nemohla vpratať dnu.

„Inak si musíš sadnúť,“ vratí líška.

„A ako, tetuška? Ukáž mi, lebo ja veru neviem, ako.“

„Joj, či si ty len hlúpy chlapec!“

Líška zhodila Filka z lopaty a sama na ňu vyskočila: do kolieska sa skrútila, aby vtiahla pod seba, chvostom sa prikryla. A Filko v tej chvíli šuch ju do pece! Prichlopil dvierka a hybaj domov!

Doma kocúr s kohútom plačú, nariekajú.

„Táto obyčajná lyžička je kocúrova, táto druhá obyčajná je kohútova, ale kde je tá pekná, s pozlátenou rúčkou? Kde je nás Filko, kde je nás maličký? Iste ho skántrila líška!“

Kocúr si labkou utiera slzy, kohút si ich krídlom osúša.

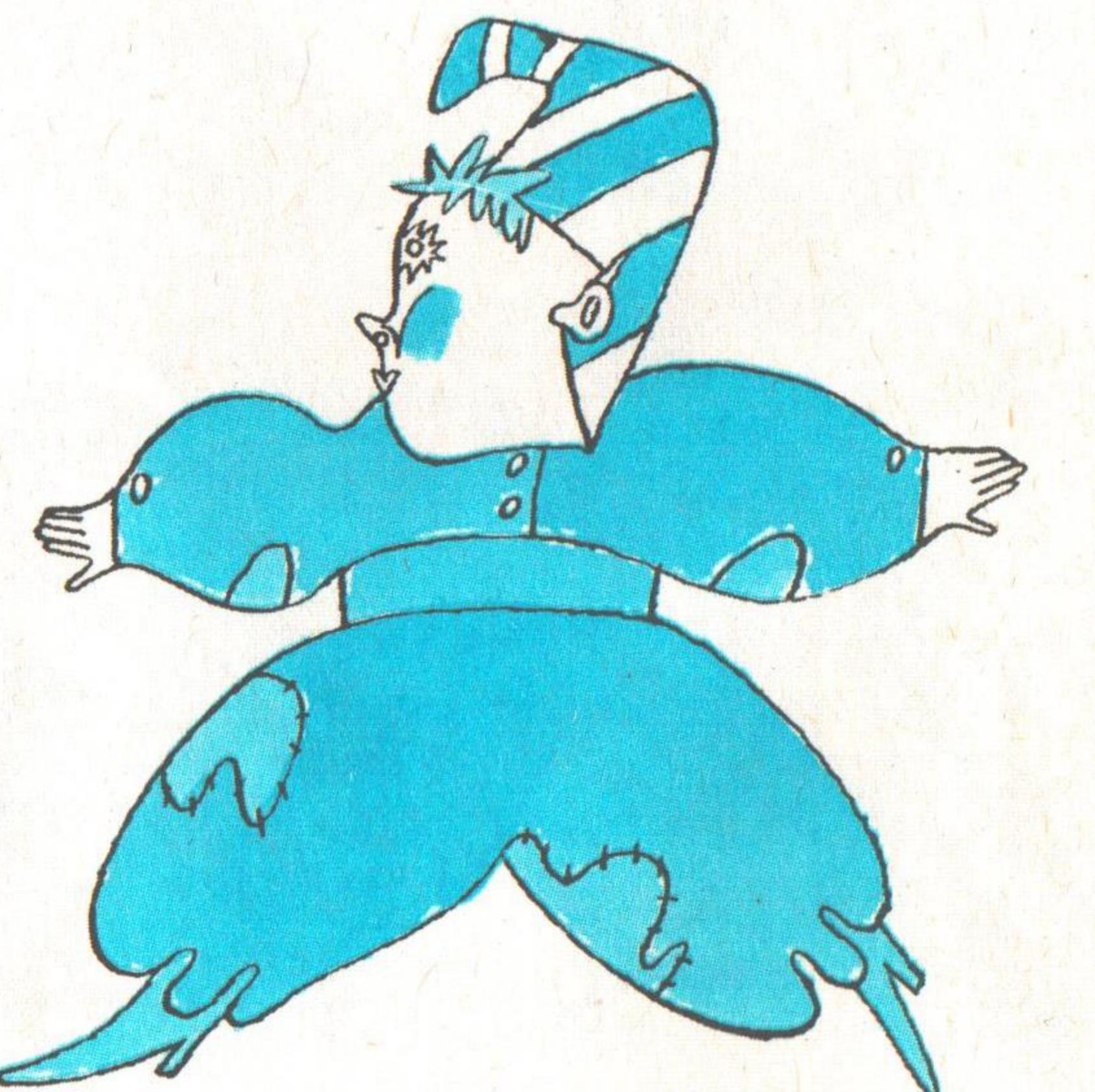
A vtom začujú na podstienke: cup-cup, cup-cup! To už beží Filko. Beží a kričí na plné hrdlo:

„Tu som, kamaráti! Ja som tu a líška sa v peci upiekla!“

Zaradovali sa kocúr a kohút. Objímajú Filka, bozkávajú ho, idú sa pominúť od radosti.

Odvtedy si už v domčeku pokojne bývajú a vás na návštevu čakajú.

Voľne prel.
MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Podivuhodný parapel'

ŠTEFAN MORAVČÍK

Princ Papčo Pecivál polihoval pod prastárom platanom. Paci-pác! Princ plesol palicou po pancierových pančuchách. Privolával posluhujúceho panoša Pankráca.

Panovačne prikázal:

„Pankrác! Prines pohár piva, prines prvotriednu pálenku. Potom prichystaj pokrmy — pečené prasiatko, paštetu, poriadny peceň, porciu pirôžkov, pampúchy, pagáče, papriku, paradajky, prípadne párky. Priprav pozlátené príbory.“

Panoš Pankrác prestal popásať po prieko-
pach princovu paripu. Podráždený premýš-
ľal: Pahltný, pažravý pecúch! Potratil pamäť?
Predvčerom prehajdákal posledné peniaž-
ky... Postačí pánkovi pomostený posúš.

Pankrác priniesol princovi posúšik.

„Pch!“

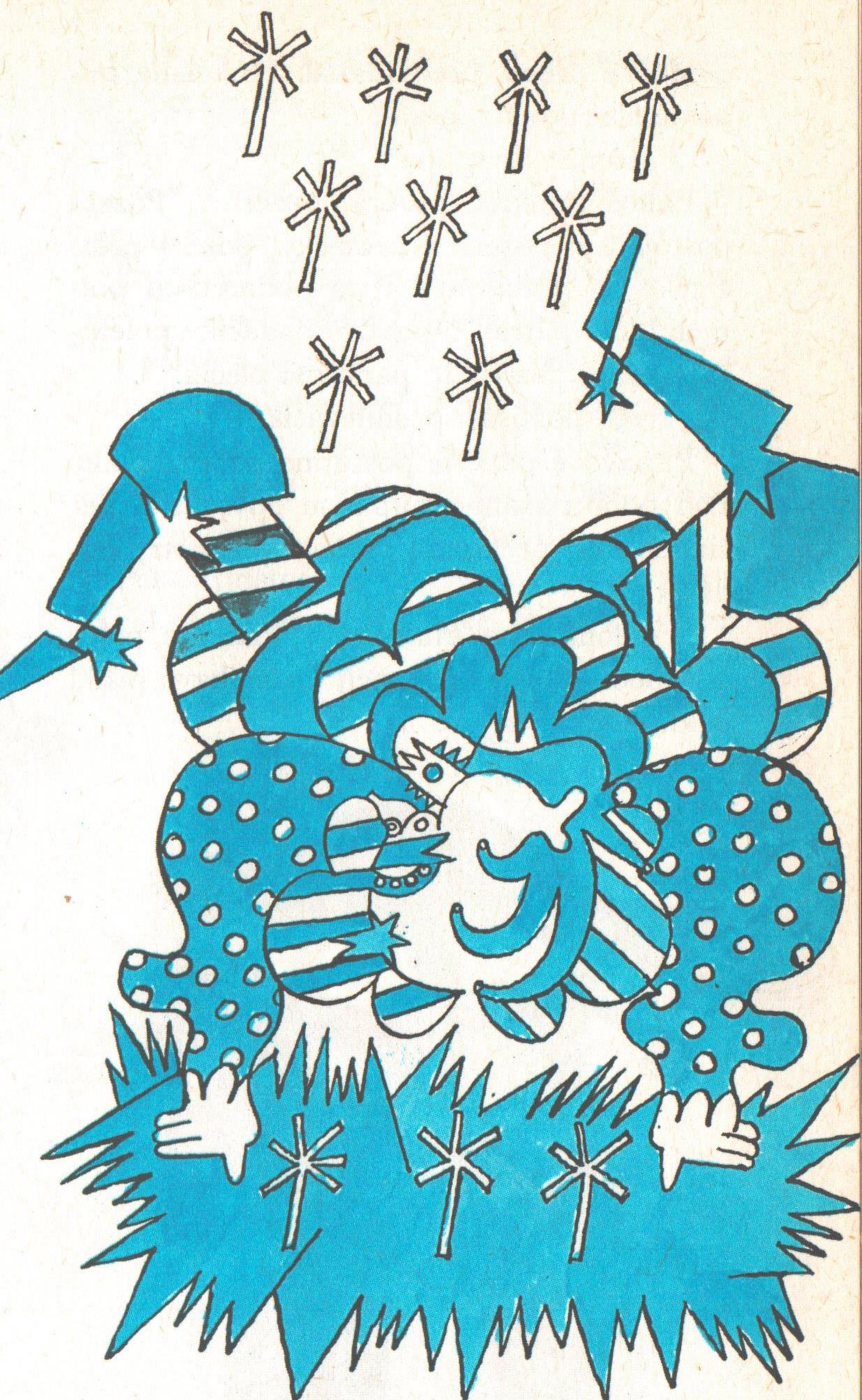
Podráždený princ Papčo Pecivál poskočil.

„Popleta! Pýtam prvotriedne pálené, peče-
né prasiatko, pampúchy, párky! Posúchy
pohod' psom!“

„Princ, prečo pýtaš pochúťky? Poznáš
predsa prenešťastnú pravdu. Peniažky pošli,
prosim ponížene, pominuli,“ povedal po-
pravde Pankrác.

„Pf! Papľuh! Podobrotky plň príkazy. Pri-
nes panské pokrmy, priprav príjemné potú-
ženie. Pobechni, poskoč, pačmaga!“

Pyšný princ Papčo Pecivál pohoršene po-
hrozil Pankrácovi palicou. Potom palicu po-
ložil pod plášť... Pfff-pfff — pokračovalo
presladké podriemkavanie pod platanom.

Princ preležal poludnie, prespal prítmie,
potom prišla polnoc.

Puk!

Potme praskla pozlátená púpava pri pan-
šových prsiach. Poblednutý panoš Pankrác
plakal, potichučky postonkával:

„Prenešťastná panská pýcha! Prekliaty po-
vačač Papčo Pecivál! Planý pán! Pupkáč!
Pozlátené príbory predal, panvicu predal,

peniažky prepil, prehajdákal. Prekrásna pú-pavienka, pomôž, porad...“

„Poklona! Pha, pha!“

Panoš Pankrác pozera, pozera... Pozera postojačky, pozera posediačky, pozera poležiačky — podaromnici po podarenom potmehúdovi pátra. Púpavové padáčiky poletujú, padajú, posýpajú panošovi plecia.

„Prečo pokúšaš, posmieváčik?“

Púpavové páperie postupne poopadávalo. Pod poobtiasanou púpavou povyrástla pečiarka. Pod pečiarkou poskakoval pestrý panáčik.

„Poklona! Pha, pha! Pozor, Pankrác, polameš podivuhodný parapeľ!“ prenikavo pištal piadimužík.

„Podivuhodný parapeľ? Pfí!“ posmešne pohvizdol Pankrác.

Pritlačil pečiarku palcom.

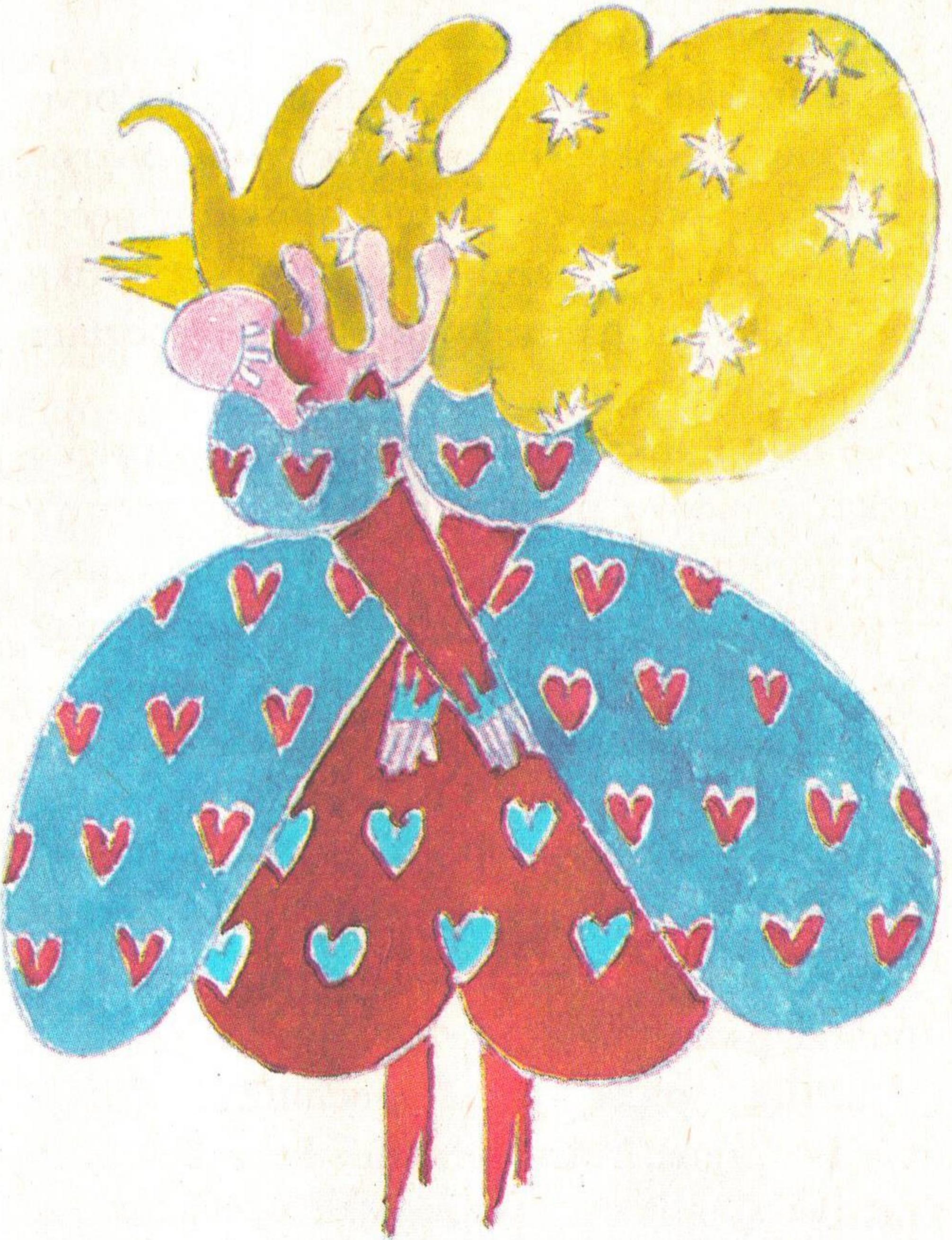
„Prepánajána!“ postrašene poskočil piadi-

mužík, prihopkal pred Pankráca. Poplašene pípol: „Pokazíš prepotrebného pomocníka.“

„Pardon! Prichádzaš pomôcť, pindúrik?“

„Pravdaže! Prinášam podivuhodný parapeľ, prosím pekne. Para plus peľ. Para prípraví pálenku, peľ pocukrované pampúchy, palacinky...“

„Prepáč, pikulík. Potrebujem podrobnejšie poučenie. Poukazuj panvice, platne, pierka pomasťujúce plech,“ poprosil Pankrác panáčika.

Piadimužík povedal pošepty:

„Peč, pečiarka, peč,
potom pôjdem preč.“

„Peč, pečiarka, pagáčiky.“

„Puknem!“ povedal pobavený Pankrác. Pečiarka pootvorila parapeľ, pričom panáčik pokojne povyberal pečené pagáčiky.

„Pankrác prehľtol pagáčik, povyskočil.“

„Priprav princovi palacinky. Plný palác palacinek!“ povedal Pankrác.

Piadimužík potichu pošepol:

„Peč, pečiarka, peč,
potom pôjdem preč.“

„Palacinek plný palác,
princ Pecivál pravý pajác!“

Pečiarka pootvorila parapeľ, pričom panáčik pokojne povyťahoval palacinky, plný palác palacinek...

Po prepychovom paláci poskakovala prekrásna panna, palacinková princezná Paulinka. Prebehla po parádom parku, poklakla pred Pankráca:

„Pán Pankrác, podte panovať palacinkovému palácu!“

Pekná Paulinka Pankrácovi počarila. Po vďačným pohľadom pohľadal piadimužíka.

Pustota pustá! Panáčik preč, pečiarka

preč. Pomohli panošovi prežiť pohromu, potom potajomky pomizli.

Prišiel prvý prísvit.

Princ Papčo Pecivál polihoval pod prastárym platanom.

Paci-pác! Princ plesol paličkou po pancierových pančuchách. Privolával Pankráca.

Podaromne princ packal papekom po plechu. Panoš pošiel preč. Princ pojedol pripravené pagáčiky. Prehľtol pagáč — povyskočil. Potom poskočil poriadne, prevysoko. Poskakoval pochabo, pojašene. Psina!

Pekne pristrojený panovník Pankrác pukával po pôvabnej Paulinke. Práve ponúkala

Pankrácovi prstienok. Počujú pospevovanie, pozrú pred palác.

Princ Papčo Pecivál pod platanom pomätenie pospevuje, píska, pošibkáva palicou. Pravý pajác!

Slovensko v dobách stredovekých

Boží bojovníci

V českej krajine sa po dlhé časy udržiaval zaujímavý zvyk: v predvečer 6. júla sa na kopcoch a kopčekoch rozhoreli velikánske ohne, ktoré svietili do letnej noci sťaby hviezdicky na oblohe. Nie, neboli to svätojánske ohne. Bola to pamiatka na majstra Jana Husa, veľkého, múdreho a statočného muža, ktorého práve v ten deň, roku 1415 v juhomenickom meste Kostnica, na lúkach na kraji mesta, pripútali k drevenému kolu, obložili otiepkami dreva a slamy a potupne upálili. Hlinu a popol potom naložili na káru a hodili do rieky Rýn, aby nezostalo po ňom ani pamiatky. Takýmto strašným spôsobom sa snažili umlčať človeka, ktorý pozdvihol hlas proti vtedajšej spoločnosti za práva chudobných a ubiedených a ktorý v túto svoju pravdu tak pevne veril, že napriek všetkým hrozbám a žalárovaniu nikdy od nej neodstúpil. Pred zrakom nespočetných kňazov a kardinálov, pred tvárou uhorského kráľa a rímskeho cisára Žigmunda vyrieckol svoje: „Neodvolám!“.

Plamene z Kostnice však neumlčali majstra Jana Husa. Pod zástavou jeho pravdy sa postavila väčšina českého národa, ozbrojila sa kyjakmi a cepmi a pod menom „boží bojovníci“ začala veľkú sociálnu revolúciu; boj proti pánom, za práva chudobných ľudí. Aby sme však mohli dobre porozumieť celú túto veľkú epochu, musíme sa znova vrátiť k samému majstrovi Janovi Husovi.

Chlapec z Husinca

Jan sa narodil v poddanskej rodine v juhčeskom mestečku Husinec. Často si spomíнал na svoje detstvo. Najmä na skromnú mať, ktorú vrelo miloval a obdivoval. Keďže bol chlapcom nielen ihravým, ale aj veľmi talentovaným, poslali ho rodičia po skončení mestianskej školy na univerzitu do Prahy. Tu sa do univerzitnej matriky zapísal ako „Jan z Husinca“. Kamaráti ho však čoskoro začali volať skráteným menom „Hus“. Nebola to nadávka, no tak prischla k Janovmu menu, že si o krátke čas na ňu všetci zvykli, a tak ho poznáme doteraz.

Praha v dobe, keď tam prišiel mladý Jan, bola jedným z najväčších európskych miest. Sídlil tu nielen český kráľ, ale súčasne aj rímsky cisár, a tak posolstvá, štátnici, diplomati, obchodníci a iní zámožní a slávni ľudia sa v jej uliciach len tak hmýrili. Čulý mestský ruch očaril mladého Husa. Jeho vnímané oko videlo však okrem lesku a slávy aj druhú stránku života v rušnom meste: utrpenie chudobných. Medzi mestskou chudobou si mladý Hus dobre uvedomoval, odkiaľ sám vyšiel a kde je jeho miesto v živote. Nie medzi bohatými cirkevnými hodnostárm vo vznesených palácoch, ale dolu, na ulici, medzi drobným ľudom. A tak len čo skončil štúdiu na univerzite a bol vysvätený za kňaza, vybral si miesto kazateľa v Betlehemskej kaplnke. Tu sa prihováral svojim pražským poslucháčom tak, že kaplnka priam pukala vo švíkoch. Z jej kazateľne burácal jeho mohutný hlas za nápravu života a mrvov českej spoločnosti, proti pánom a najmä proti bohatým farárom a prelátom. „Zvrhlí synovia cirkvi,“ vykrikoval na nich Hus, „ako leniví povalači blabocú, ako žaby škriekajú a ako cvrčkovia

cvrikajú... keď chcú zachovať vymáhanie peňazí za krst, za spoved, za sväte pomazanie a ostatné sviatosti.“

Z tej istej kazateľnice súčasne drobní pražskí remeselníci, kramári a chudoba počúvali, že „aj chudobný sedliačik“, ak žije spravodivo a čestne, „je lepší a dôstojnejší ako biskup“. Nik teda nepochyboval, na čej strane stojí veľký kazateľ a reformátor.

„Ó, Viklef, Viklef,
nejednému ty hlavu zvinkleš.“

Jan Hus popri svojej kazateľskej činnosti nepretrhal celkom ani so svojou univerzitou. Stal sa profesorom-majstrom, ba dokonca si ho zvolili za rektora. V tom čase aj univerzitné múry žili čulým životom. Boli nemým svedkom toho, ako i študenti spolu s profesormi kritizujú českú spoločnosť, najmä neporiadok a zlé mravy v cirkvi. A veru oprávnene. V cirkvi boli až dvaja pápeži, pričom každý sa vyhlasoval za právoplatného a žiadnenie nechcel dobrovoľne odstúpiť. Dokonca si naverbovali aj vojská a viedli proti sebe krvavé vojny. Ostrú kritiku takejto cirkvi podal vo svojich knihách anglický mnich Ján Viklef. Jeho dielo tešilo sa mimoriadnej obľube práve na pražskej Karlovej univerzite.

A študoval ho aj Jan Hus, ba nejednu časť z neho si aj prepísal. Jednu z týchto odpísaných častí zakončil príslovečnou vetou o „zviklanej hlave“. Viklefovi dieľo Husa totiž presvedčilo, že jeho vlastné názory sú správne a oprávnené. Aby sa však mohol ešte väčšimi priblížiť k pražskému ľudu, rozhodol sa preložiť do češtiny Bibliu, základné dieľo kresťanského učenia. K tejto práci si prizval široký okruh spolupracovníkov.

Súčasne však i sám napísal niekoľko kníh, v ktorých hľásal to, čo už hovoril v Betlehemskej kaplnke.

Pre Husa nastalo obdobie usilovnej práce. Zreformoval český pravopis tým, že zaviedol dĺžne, mäkčene a podobne. Tým sa pravopis zjednodušil a uľahčilo sa písanie aj žiačikom na ľudových školách. Na univerzite sa porátal s Nemcami, takže títo z Prahy ušli. A čím viac kázal, písal a bránil svoj drobný český ľud, tým väčšmi ho ľud miloval a obdivoval. Pravda, krok za krokom sa organizovali aj Husovi nepriatelia. Najprv pražský arcibiskup, ktorý dal spáliť Viklefove knihy, neskôr sa pridal k nemu aj pápež a nakoniec i český kráľ. Hus musel dokonca utieť z Prahy do južných Čiech, kde kázal v dedinkách a osadách. Jeho nepriatelia mu však nedožičili ani toto.

Kalich na husitskej vlajke.

Boj pred koncilm

Ked' cirkev zvolala do Kostnice veľký cirkevný koncil — tak sa nazýval zjazd všetkých duchovných hodnostárov — aby odstránili dvojpápežstvo, pozvali sem aj Jana Husa, aby tu obhájil svoje názory. Jeho nepriatelia totiž vyhlasovali, že Hus sa už dávno odklonil od pravej viery, že hlása bludy a že je teda kacír. A tak 11. októbra roku 1414 na dvoch vozoch, v sprievode českých rytierov na tridsiatich koňoch, vybral sa náš neohrozený kazateľ hájiť svoje učenie, svoju pravdu. Tak ako to sám vždy hovorieval: „... hľadaj pravdu, počúvaj pravdu, uč sa pravde, miluj pravdu, hovor pravdu, brán pravdu až do smrti; pravda ľa vždy vyslobodí!“

Lepší život pre drobný dedinský a mestský ľud mal Jan Hus na myсли, ked' sa zberal na rozhodnú cestu svojho života. Splnila sa však predpoveď pražského krajčíra Ondreja Poláka, ktorý Husovi pri odchode do Kostnice povedal: „Boh bud' s tebou. Zdá sa mi, že sa nevrátiš...“

Výbuch revolúcie

Upálenie majstra Jana pocítil český národ ako krutú urážku i poníženie. Protestovali nielen jeho stúpcenci a priatelia, ale všetky skupiny spoločnosti. Česki šľachtici, rytieri i zemania napísali otvorený protestný list kostnickému konciliu a 450 z nich privesilo naň svoje do vosku odtlačené pečate. Iní sa začali modliť k Husovi ako k mučeníkovi a svätcovi. Plameň z Kostnice uvoľnil v českej spoločnosti lavínu, ktorá sa neúprosne valila a ktorú už nebolo možné zastaviť ani výstrahou, ani trestami a vonkoncom už nie prosbami.

Bola pokojná júlová nedeľa roku 1419. Do Betlehemskej kaplnky, kde nebohého Jana Husa dobre zastupoval vodca pražskej chudoby Jan Želivský, prišli masy ľudu so zbraňou v ruke. Z kázne Jana Želivského ostro znejú slová proti všetkým, ktorí utláčajú a vykorisťujú chudobný poddanský ľud. „Len

tí, ktorí skutočne pracujú, právom môžu hovoriť „chlieb náš každodenný“; ostatní jedia chlieb ako zlodeji a lupiči.“ Želivský presne vedel, ako sa chudoba díva na svoj svet, v ktorom žije.

triašku v ich tele. Priam ich nabáda rozmetať všetku ľudskú pýchu, nadutosť a nespravidlivosť boháčov. Od myšlienky býva neraz len krátky krok k činu.

sa začala revolúcia, ktorá v celých európskych dejinách až do 15. storočia nemala páru. Pražská chudoba zapálila faklu revolúcie, ukázala, že „boží bojovníci“ si môžu

Upálenie majstra Jana Husa v Kostnici.

A aby si to ešte jasnejšie uvedomila, z kazateľne volá: „Tento svet sa podobá moru; je falošný, trpký a smradlavý. A tak ako veľká ryba pohlcuje malé, tak požiera boháč chudobných.“ A aby bolo ešte jasnejšie, ako myslí Želivský na odkaz majstra Jana, vyhlasuje tú veľkú pravdu, ku ktorej sa ľudská spoločnosť prepracúva len veľmi pomaly: „Kto nepracuje, nech ani neje!“

Ludový kazateľ, ktorý pozná život biedneho pražského ľudu, vyvoláva svojimi slovami

Chudoba na radnici

Po kázni sa napäť dav pohol ulicami Prahy smerom k radnici, kde sedeli mestskí páni. Rozhnevaný dav vylomil bránu, vtrhol do všetkých izieb radnice, pobil nenávidených pánov a vyhádzal ich von oknami. A kto dušu nevypustil na radnici, musel z okien padať na nastrčené kopje, ktoré dav držal vztýčené pod radničnými oblokmami. Tak

a musia vydobyť svoje ľudské práva so zbraňou v ruke. Nastalo dlhých pätnásť rokov, počas ktorých sa celej Európe nepodarilo pokoriť hrdinské Čechy. Naopak. Iskra revolty a boja preskočila i do susedných krajín, medzi inými i na naše Slovensko. O tom však nabudúce.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
Ilustruje JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré Ta potešia

Knižky, ktoré ľahko potešia, budú popri učebniciach, plných nových poznatkov, nepochybne tie, ktoré sa z vydavateľstva Mladé letá dostali na knižné pulty v prázdninových mesiacoch. V čase výletov, pionierskych táborov a zájazdov, na ktoré budeš dlho spomínať, sa ti možno nedostali do rúk, ale hodno ich vyhľadať.

Prvý deň prázdnin je ďaleko, ale nad knižkou s rovnakým názvom, ktorú napísal Dušan Kováč, si naď radi zaspomínajú všetci, ktorí práve prežili svoje prvé prázdniny. Nový autor pre deti rád s čitateľmi spoznáva Tajomstvá (tak sa volá aj jeho prvá a veľmi úspešná kniha), a preto i tentoraz rozpráva neobyčajné príhody prváčika Miška a jeho kamarátov.

Spisovateľa Ondreja Sliackeho poznáš zo stránok Slniečka, ale najmä z knížky pre začínajúcich čitateľov Altamira. Možno jeho novú knihu O zakliatej žabe priniesol domov tvoj braček prváčik ako svoju nazajstnú Prvú knihu. Pre teba autor

Správne odpovede z 9. čísla:

Veverička, telefón, plachetnica.

Knihu vyhľadávajú:

Klaudia Budišová, Pavlovce n. U.; Martin Bielik, Bratislava; Alica Kúricová, Jelisavac, Juhoslávia.

Správne odpovede z 10. čísla:

Púpava, had, jeleň.

napísal zbierky poviedok Krásna modrá mušľa a Papradový kvet. Tvoji vrstovníci sa v nich pasujú s takými istými vážnymi a dôležitými problémami, aké zavše potrápia aj teba.

Ak by sa ti zdalo, že popri učení a toľkých úlohách, na ktoré si treba zasa zvykať, je času na čítanie málo, nájdì si chvíliku aspoň na básničku. Z novej zbierky poézie Dagmar Wagnerovej Hviezda a kahanček si na pionierskej schôdzke iste zarecítujete báseň ku Dňu baníkov (a k predchádzajúcej, Dobrodržstvo so slnkom, hodno siahnúť pri hľadaní básne k oslavám VOSR). Poetka sa inšpirovala baníckymi povestami a bohatou tradíciou dobývania rúd na Slovensku. Myšlienka oslavys ľudskej práce je väzonym pôlom zbierky. Druhý, veselý a hravý, tvoria básne z oddielu Zázračný autostop, v ktorom sa trošku vrátiš k prázdninovému cestovaniu.

Jána Navrátila si zaisté pamätáš ako autora poslednej úspešnej knihy z Klubu mladých čitateľov Lampáš malého plavčíka, z rozprávok o Uzlíkovi a Nitke, z televízneho seriálu Rachotilkovia alebo veselých básničiek zo zbierky Námorník na suchu, ktoré vyspevuje so speváčkmi televíznej Zlatej brány. Novú knižku poézie napísal pre tých, ktorí si myslia, že z „detských“ básničiek už vyrástli. Hlboké a vrúcene verše, ktoré ľahko prevedú k poézii dospelých, nájdete v zbierke Z hliny a rosý.

MAGDA BALOGHOVÁ

Knihu vyhľadávajú:

Renáta Gogová, Bratislava; Peter Škrepták, Solivar; Nikoleta Vitásková, Holíč.

Odpovede na nové hádanky nám posielajte na korešpondenčnom lístku s uvedením celého mena, veku a presnej adresy do 20. septembra.

Zahádam ti hádku

JÁN TURAN

Mlčiaca hádanka

Otvorili ústa,
zhltli chlieb aj chrústa.
Zasa otvorili,
neprehovorili.
Na suchu i na dne
otvárajú znova,
neprerieknú slova.
Sú nemé, či hladné?

Čo je to?

Hádanka — oriešok

Kto ma vezme na kolieska?
Ja už nie som lakomec.
Dám mu, čo mi dala lieska.
Kto ma vezme na kolieska?
Dám mu jeden...

Čo?

Nemotorná hádanka

Ide mu to ako-tak,
ale vždy len naopak.
Bez motora,
bez koliesok
prejde rieku,
blato, piesok.
Nemotorne, naopak.
Čože je to za zázrak?

Zápisník Slniečka

Slovenskí spisovatelia deťom. V dňoch 28. mája — 26. júna usporiadalo vydavateľstvo Mladé letá a Kruh priateľov detskej knihy na Slovensku vo výstavných priestoroch predajne Detská kniha v Bratislave Výstavu SLOVENSKÍ SPI-SOVATELIA DEŤOM. Vernisáž výstavy bola spojená s autogramiadou.

Bábkárská Žilina. Pri príležitosti 60. výročia založenia KSČ a jej 16. zjazdu uskutočnila sa v dňoch 23.—28. mája v Bábkovom divadle v Žiline 10. celoštátna prehliadka bábkárskych súborov a sólistov. Slovenské bábkárstvo na prehliadke za stupovali súbory z Michaloviec, Martina, Levoče, Ružomberka a Dubníka.

Detské divadlo. V dňoch 31. mája — 3. júna uskutočnila sa v Šali 5. celoštátna prehliadka detských divadelných súborov. Slovenské detské divadelníctvo reprezentovali súbory Ochotníček z Púchova, Plamienok z Vranova, Lišiak z Bratislav, Radosť z Dvorníkov a Detský divadelný súbor ZDŠ a DK ROH zo Šale.

Z rukopisov Mladých liet. Spisovateľka Zlata Dônčová odovzdala vydavateľstvu Mladé letá rukopis Čáková Katarína, v ktorom prostredníctvom mlaďučkej dcéry Matúša

Čáka Trenčianskeho zobrazuje historické udalosti na Slovensku na prelome 13. a 14. storočia. Zaslúžilý umelec Pavel Koyš pripravil výber z vlastnej tvorby pod názvom Kde má človek vlast. Báseň Sonet o Váhu, ktorú publikujeme na piatej strane, je súčasťou tohto výberu. Novú zbierku pre deti pripravil aj Ján Turan. Jej názov je Ryby ja, raky ty. Vychádza pre čitateľov od 6 rokov.

Pamätná tabuľa. Pri príležitosti 76. narodení odhalili v Dolnom Srní zasl. umelkyni Márii Rázusovej-Martákovej pamätnú tabuľu. Významná spisovateľka pôsobila v tejto obci ako učiteľka.

Beseda. Deň pred skončením školského roku besedovali žiaci III. b I. ZDŠ v Senici o Slniečku. Besedu pripravila súdr. učiteľka Slivková a pracovníčky Okresnej knižnice v Senici s. Habovštiaková a s. Sliac-

ka. **Náš tip.** Z kníh, ktoré vyšli vo vydavateľstve Mladé letá, odporúčame svojim čitateľom prečítať si svetoznámu knihu talianskeho spisovateľa Carla Collodího Pinocchio. Knihu preložil spisovateľ Štefan Gráf a ilustroval ju Stano Dusík. **Výstava.** Vydaravateľstvo Mladé letá a Kruh priateľov detskej knihy usporiadali v dňoch 2.—28. júla vo výstavných priestoroch predajne Detská kniha v Bratislave výstavu 25 rokov udeľovania Andersenovej ceny a slovenská detská kniha.

Umrela A. L. Bartová. 1. apríla 1981 umrela významná sovietska spisovateľka Agnija Lvovna Bartová. Jej humoristické a satirické verše poznajú i detskí čitatelia na Slovensku. Roku 1960 vydali Mladé letá výber z jej poézie pod názvom U nás pod krídlom a roku 1974 výber pod názvom Lampášik. Prekladateľom prvej zbierky bol zasl. umelec Viliam Turčány, druhý výber preložil Ján Turan.

Výročie. 2. septembra uplynulo desať rokov od smrti nositeľa Ceny Fraňa Kráľa a Ceny Cypriána Mäjerníka Štefana Cipina (nar. 11. sept. 1919), ktorý sa významnou mierou zaslúžil o výtvarné skvalitnenie slovenskej detskej knihy. Jeho ilustrácie ku knihám Fraňa Kráľa Jana a Čenkovej deti, Gajdarovho Čuka a Huka, Šikulovej knihy Pán horár má za klobúkom mydleničku a i. patria stále k tomu najkrajšiemu, čo slovenskí výtvarníci vytvorili pre deti. Rozprávka Zápas nad zápasom, ktorú uverejňujeme v tomto čísle, je z knihy Janko Hraško. Štefan Cipin ju napísal na motívy obľúbenej slovenskej ľudovej rozprávky.

Festival pôvodnej slovenskej rozhlasovej hry. V dňoch 11.—16. mája 1981 konal sa v Piešťanoch 7. festival pôvodnej rozhlasovej hry. V kategórii hier pre deti a mládež odborná porota v zložení zasl. umelec D. Zimen, dr. P. Palkovič, CSc., J. Noge, CSc., dr. H. Pifko, CSc., dr. O. Sliacky, CSc., udelila Hlavnú cenu hre Emila Fillu Čudná rozprávka. Cenu Zväzu slovenských dramatických umelcov získal Jozef Heriban za hru Da capo al fine, premiu za najlepšiu stereofonickú hru Jozef Repko a Cenu za autorský debut udelila porota hre Andreja Reinera Prvý album. Cenu SÚV SZM získala Bibiána Wallnerová za hru Horúce linky.

Slniečko Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozšíruje poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 884 19 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

